

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

PROJEKTAS „SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO SISTEMOS PLĖTRA SUTEIKIANT
BESIMOKANTIEMS ASMENIMS BENDRĄSIAS IR PAGRINDINES KOMPETENCIJAS“

NR. 09.4.2-ESFA-V-715-01-0002

BENDRAI FINANSUOJAMAS IŠ EUROPOS SOCIALINIO FONDO

SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI POREIKIŲ TYRIMO DUOMENŲ ANALIZĖ

2021 M., VILNIUS

TURINYS

I. SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI POREIKIŲ KIEKYBINIŲ DUOMENŲ SURINKIMAS IR ANALIZĖ	4
I.1. DUOMENŲ RINKIMO IR ANALIZĖS METODIKA	4
I.1.1. Tyrimo tikslai	4
I.1.2. Tyrimo tikslinė grupė	4
I.1.3. Lauko darbų techninė informacija.....	4
I.1.4. Tyrimo atranka	5
I.1.5. Tyrimo metodas	5
I.1.6. Tyrimo vykdytojas	5
I.2. DUOMENŲ ANALIZĖ	6
I.2.1. Statistinė duomenų paklaida	6
I.2.2. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%).....	8
I.2.3. Besimokančių ir norinčių mokytis socialinis-demografinis profilis (%)	9
I.3. DUOMENŲ ANALIZĖS REZULTATAI	10
I.3.1. Mokymasis per paskutinius metus	10
I.3.2. Mokymosi formos	10
I.3.3. Mokyti paskatinę motyvai / priežastys	11
I.3.4. Noras mokytis	14
I.3.5. Atsisakymo mokytis priežastys.....	15
I.3.6. Dalykai, kurių būtų norima mokytis per artimiausius metus	16
I.3.7. Nuostata dėl naudojimosi suaugusiųjų mokymosi čekių sistema	18
I.3.8. Prasminga ir naudinga lėšų suma, norint naudotis suaugusiųjų mokymosi čekių sistema	19
I.4. APIBENDRINIMAI / IŠVADOS	20
II. SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI POREIKIŲ KOKYBINIŲ DUOMENŲ SURINKIMAS IR ANALIZĖ	21
II.1. DUOMENŲ RINKIMO IR ANALIZĖS METODIKA.....	21
II.1.1. Tyrimo tikslas	21
II.1.2. Tyrimo metodas	22

II.1.3. Tyrimo imtis	22
II.1.4. Tyrimo klausimai	22
II.1.5. Tyrimo etapai	24
II.1.6. Tyrimo atlikėjai.....	24
II.2. DUOMENŲ ANALIZĖ.....	25
II.2.1. Požiūris į mokymąsi: jį formuojantys veiksniai ir trukdžiai.....	25
II.2.1.1. <i>Mokymosi aplinkos – šeimos, mokyklos, kitų asmenų – įtaka. Profesijos keitimas..</i>	25
II.2.1.2. <i>Mokymosi sėkmė ir sunkumai, aplinkinių reakcijos ir įtaka.....</i>	27
II.2.1.3. <i>Sulaukta pagalba ir patirti trukdžiai suaugusiųjų mokymosi procese.....</i>	28
II.2.1.4. <i>Mokymosi derinimas su šeimyninėmis bei darbinėmis aplinkybės.....</i>	29
II.2.1.5. <i>Tinkamiausi mokymosi metodai ir formos .....</i>	30
II.2.2. Mokymosi įtaka žmogaus gyvenimo keliui	31
II.2.2.1. <i>Mokymasis ir asmeninis augimas .....</i>	31
II.2.2.2. <i>Mokymosi įtaka darbinei sferai .....</i>	32
II.2.2.3. <i>Mokymasis ir ateities planai .....</i>	33
II.2.3. Suaugusiųjų mokymosi motyvacija	34
II.2.3.1. <i>Veiksniai, skatinantys mokytis .....</i>	34
II.2.3.2. <i>Kliūtys suaugusiųjų mokymuisi.....</i>	35
II.2.3.3. <i>Paskatos galinčios didinti suaugusiųjų motyvaciją mokytis.....</i>	36
II.2.3.4. <i>Neigiami mokymosi aspektai .....</i>	38
II.2.4. Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo sistemos vertinimas	38
II.2.4.1. <i>Mokymosi institucijos .....</i>	38
II.2.4.2. <i>Informacijos apie suaugusiųjų mokymąsi sklaida .....</i>	39
II.2.4.3. <i>Suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo situacijos pokyčiai .....</i>	40
II.3. APIBENDRINIMAI / IŠVADOS.....	42
I PRIEDAS. RENKANT SUAUGUSIŲJŲ MOKYMO SI POREIKIŲ KIEKYBINIUS DUOMENIS NAUDOTI (INTERVIU) KLAUSIMAI	44
II PRIEDAS. KIEKYBINIŲ DUOMENŲ LENTELĖS	Klaida! Žymelė neapibrėžta.
III PRIEDAS. KOKYBINIŲ DUOMENŲ / INTERVIU IŠKLOTINĖS (KONFIDENCIALU)	
Klaida! Žymelė neapibrėžta.	

I. SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI POREIKIŲ KIEKYBINIŲ DUOMENŲ SURINKIMAS IR ANALIZĖ

I.1. DUOMENŲ RINKIMO IR ANALIZĖS METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“ 2021 metų liepos 19-29 dienomis atliko kiekybinį sociologinį visuomenės nuomonės tyrimą.

I.1.1. Tyrimo tikslai

Išsiaiškinti suaugusiųjų neformaliojo mokymosi poreikius Lietuvoje, siekiant tikslingo ir efektyvaus suaugusiųjų mokymo (-si).

I.1.2. Tyrimo tikslinė grupė

18-os metų amžiaus ir vyresni nuolatiniai Lietuvos gyventojai.

I.1.3. Lauko darbų techninė informacija

Tyrimo imtis:

Visos imties (<i>angl. total gross sample size</i>) skaičius	2184	100%
Faktiškas apklaustųjų (<i>angl. net response</i>) skaičius	1005	46%
Atsisakiusiųjų dalyvauti apklausoje skaičius	1179	54%

Vidutinė apklausos trukmė: 15 min.

Atsisakymo dalyvauti priežastys:

Užimtumas	46%
Laiko stoka	26%
Nenoras išreikšti savo nuomonę, dalyvauti apklausose	14%
Neįdomi, sudėtinga tema	4%
Techninės ryšio problemos	3%
Nemato tyrime asmeninės naudos (norėtų ką nors gauti už dalyvavimą)	2%
Kitos priežastys	5%

I.1.4. Tyrimo atranka

Tyrimė naudotas kvotinės atrankos metodas, taikant respondento lyties, amžiaus ir gyvenamosios vietos kvotas, kurios suformuotos pagal naujausius Lietuvos statistikos departamento duomenis. Respondentai formuojant pradines kvotų grupes atrenkami atsitiktiniu būdu.

I.1.5. Tyrimo metodas

Kombinuotas tyrimo metodas: CATI (Computer assisted telephone interview) ir CAWI (Computer assisted web interview). CATI apklausą atlieka profesionalus apklausėjas telefonu. Jis veda pokalbį su respondentu pagal parengtus klausimus, atsakymus fiksuodamas klausimyne. CAWI apklausoje respondentui siunčiama nuoroda į apklausą, kurią respondentas užpildo savarankiškai jam/jai patogiu metu. Nuoroda yra unikali t.y. klausimyno negalima užpildyti kelis kartus.

Apklausa atlikta laikantis Europos visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų asociacijos (ESOMAR) kokybės standartų.

I.1.6. Tyrimo vykdytojas

Tyrimą atliko UAB „Spinter tyrimai”.

I.2. DUOMENŲ ANALIZĖ

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis. Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai) ir pasiskirstymai (faktiniai skaičiai ir procentai) pagal socialines-demografines charakteristikas.

Statistiniam patikimumui nustatyti naudotas Pearson'o χ^2 testas. Skirtumas laikytas statistiškai reikšmingu su tikimybe, lygia 95%, jei pagal šį testą atitinkamam skirtumui apskaičiuota p reikšmė yra mažesnė už 0,05.centai) pagal socialines-demografines charakteristikas (žr. Priedus).

I.2.1. Statistinė duomenų paklaida

Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklausus 1005 respondentus gavome, kad 25,7 proc. apklaustųjų teigia, kad per paskutinius metus kur nors mokėsi, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 23,0 proc. ir 28,4 proc.

Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

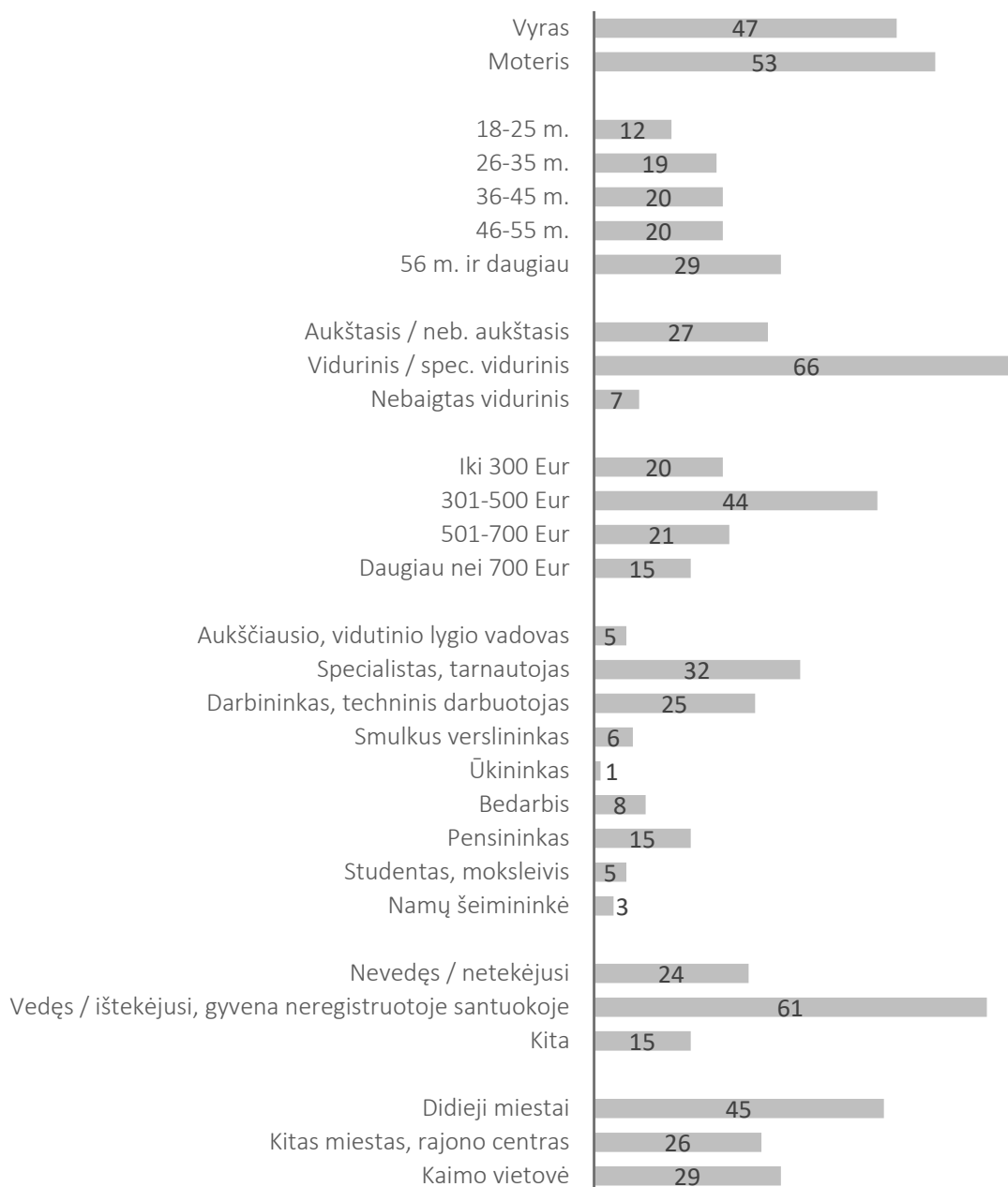
Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

Priemonės, taikytos siekiant suvaldyti rizikas:

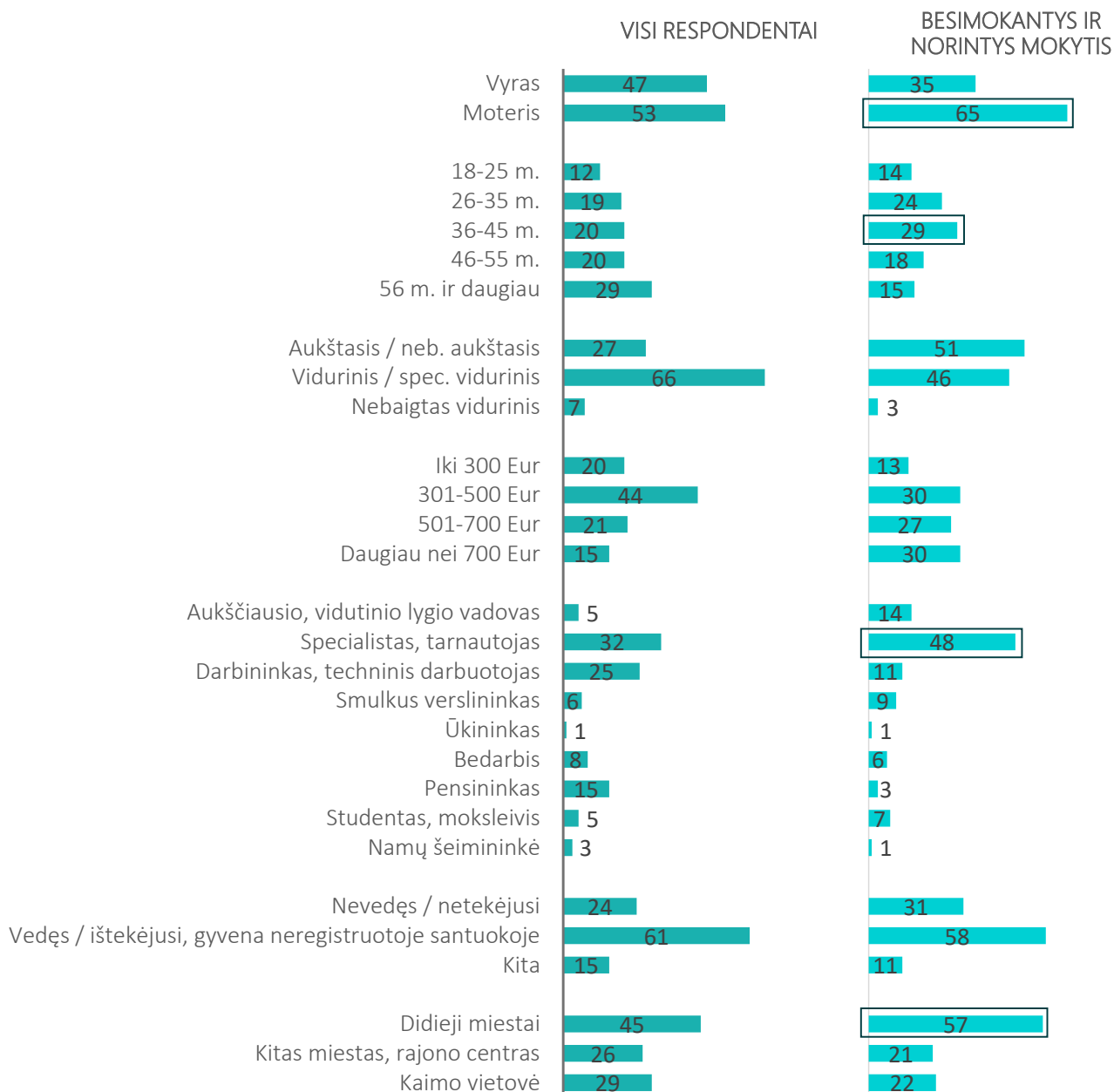
	Taikyta priemonė
Programinės įrangos valdymo įrankiai:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Programinė įranga užtikrina loginį anketos nuoseklumą (klausimų perėjimų valdymą, filtrus); ▪ Kontroliniai klausimai padeda išvengti melagingų atsakymų; ▪ Klausimynas techniškai suprogramuojamas taip, kad apklausėjui / respondentui nereikia pačiam sekti klausimų eiliškumo ir „filtrų“ – jie pateikiami automatiškai; ▪ Kadangi apklausa atliekama naudojant elektroninę sistemą, užfiksuoti respondentų atsakymai automatiškai patenka į duomenų failą, kas padeda išvengti duomenų suvedimo klaidų.
Panelės valdymo įrankiai:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Užtikrinamas tinkamų charakteristikų respondentų pakvietimas; ▪ Užtikrinamas anketos pildymo unikalumas – anketą vienam respondentui galima užpildyti tik vieną kartą; ▪ Įmonės diasponuojama panelė kiekvieną mėnesį pasipildo naujais nariais, panelės dydis yra pakankamas sudaryti kvotas, užtikrinančias tyrimo reprezentatyvumą.
Apklausėjų darbo kokybės užtikrinimas:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Apklausą atlieka profesionalūs apklausėjai, turintys kelerių metų darbo su apklausomis patirtį. Taikomas atrankos modelis apklausėjams gerai žinomas, detalai išstudijuotas apmokymų metu. Prieš tyrimą apklausėjai supažindinami su klausimynu ir galimomis klaidingomis klausimų interpretacijomis. ▪ Apklausos lauko darbų vadovas patikrina apklausėjų darbo kokybę pakartotinai susisiekus su 10 proc. respondentų telefonu.

I.2.2. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

I.2.3. Besimokančių ir norinčių mokytis socialinis-demografinis profilis (%)

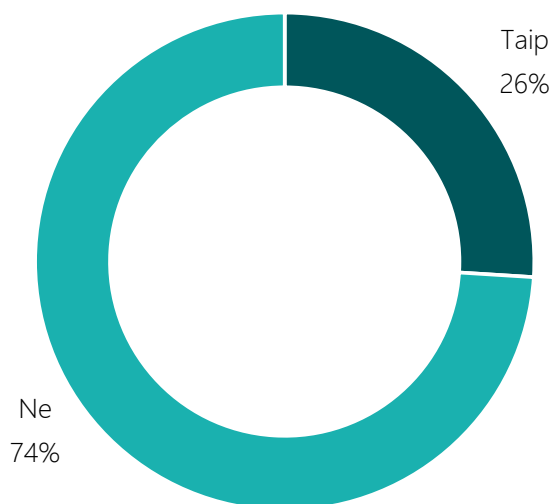

1.3. DUOMENŲ ANALIZĖS REZULTATAI

I.3.1. Mokymasis per paskutinius metus

Ketvirtadalis (26 proc.) apklaustųjų teigia, kad per paskutinius metus kur nors mokėsi. 74 proc. respondentų per pastaruosius metus niekur nesimokė (pav. I.3.1). Kur nors besimokiusios dažniau teigia moterys, taip pat 18-45 m. respondentai, aukščiausio išsimokslinimo, didžiausių pajamų grupės atstovai ir didmiesčių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

I.3.1 pav. Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės? (proc.; N=1005)

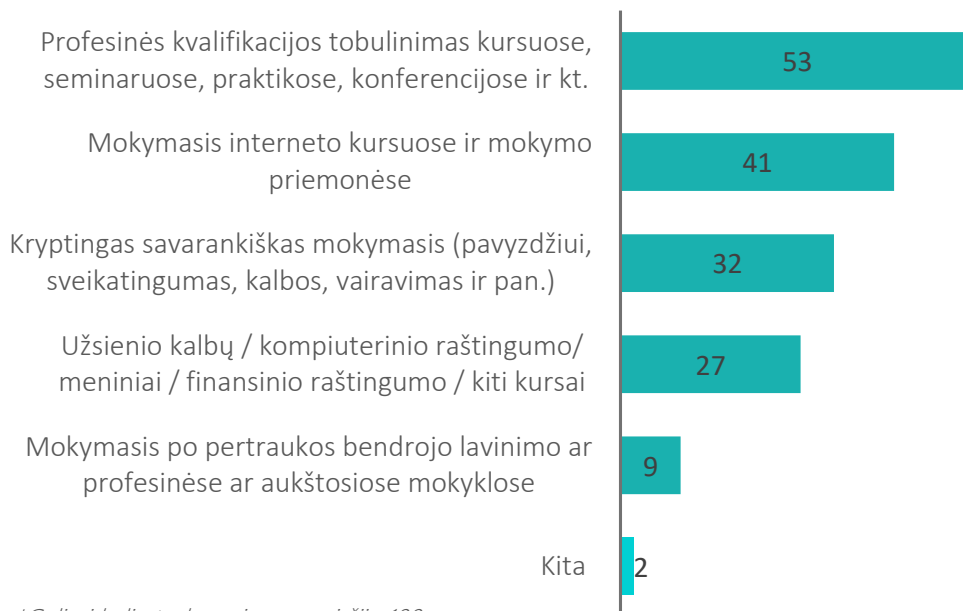

I.3.2. Mokymosi formos

Per paskutinius metus dažniausiai buvo mokomasi profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursuose, seminaruose, praktikose, konferencijose ir kt. (53 proc.). Antroje vietoje – mokymasis interneto kursuose ir mokymo priemonėse (41 proc.), trečioje – kryptingas savarankiškas mokymasis (pvz. sveikatingumas, kalbos, vairavimas ir pan.) (32 proc.). Kiek daugiau nei ketvirtadalis (27 proc.) kur nors besimokiusių per paskutinius metus mokėsi užsienio kalbų / kompiuterinio raštingumo / meniniuose / finansiniuose raštingumo / kituose kursuose. 9 proc. mokėsi po pertraukos bendrojo lavinimo ar profesinėse ar aukštosiose mokyklose (pav. I.3.2).

Mokymąsi po pertraukos bendrojo lavinimo ar profesinėse ar aukštosiose mokyklose dažniau paminėjo jauniausi (18-25 m.) respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

I.3.2 pav. Jeigu per paskutinius metus ko nors mokėtės, pažymėkite visus tinkamus atsakymų variantus apie mokymosi formas. (proc.; N=258, atsakinėja kur nors besimokę per paskutinius metus)

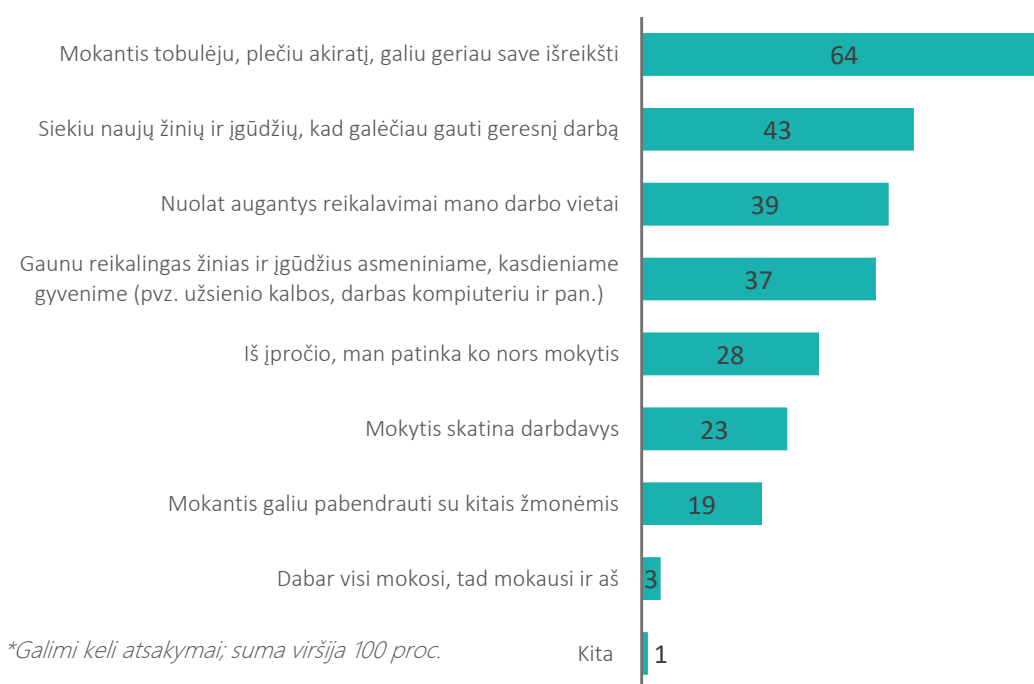
*Galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.

I.3.3. Mokyti paskatinę motyvai / priežastys

Dažniausias motyvas / priežastis, paskatinusi mokyti yra tobulėjimas, akiračio plėtimas, galėjimas geriau save išreikšti (64 proc.). 43 proc. kur nors besimokusių per paskutinius metus mokindamiesi siekia naujų žinių ir įgūdžių, kad galėtų gauti geresnį darbą. 39 proc. respondentų mokyti motyvuoja nuolat augantys reikalavimai jų darbo vietai. 37 proc. gauna reikalingas žinias ir įgūdžius asmeniniame, kasdieniame gyvenime (pvz. užsienio kalbos, darbas kompiuteriu ir pan.). 28 proc. apklaustųjų mokosi iš įpročio, jiems patinka ko nors mokyti. Kiek mažiau nei ketvirtadalį (23 proc.) respondentų mokyti skatina darbdavys. 19 proc. apklaustųjų teigia, kad mokantis gali pabendrauti su kitais žmonėmis. 3 proc. tvirtina, kad dabar visi mokosi, tad mokosi ir jie. 1 proc. tyrimo dalyvių mokosi dėl kitų priežasčių (pav. I.3.3a).

Tobulėjimą mokantis, akiračio plėtimą, galėjimą geriau save išreikšti dažniau paminėjo aukščiausio išsimokslinimo respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). 18-35 m. respondentai dažniau teigia siekiantys naujų žinių ir įgūdžių, kad galėtų gauti geresnį darbą (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Gaunantys reikalingas žinias ir įgūdžius asmeniniame, kasdieniame gyvenime dažniau teigia aukščiausio išsimokslinimo atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Moterys dažniau mokosi iš įpročio, joms patinka ko nors mokytis (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

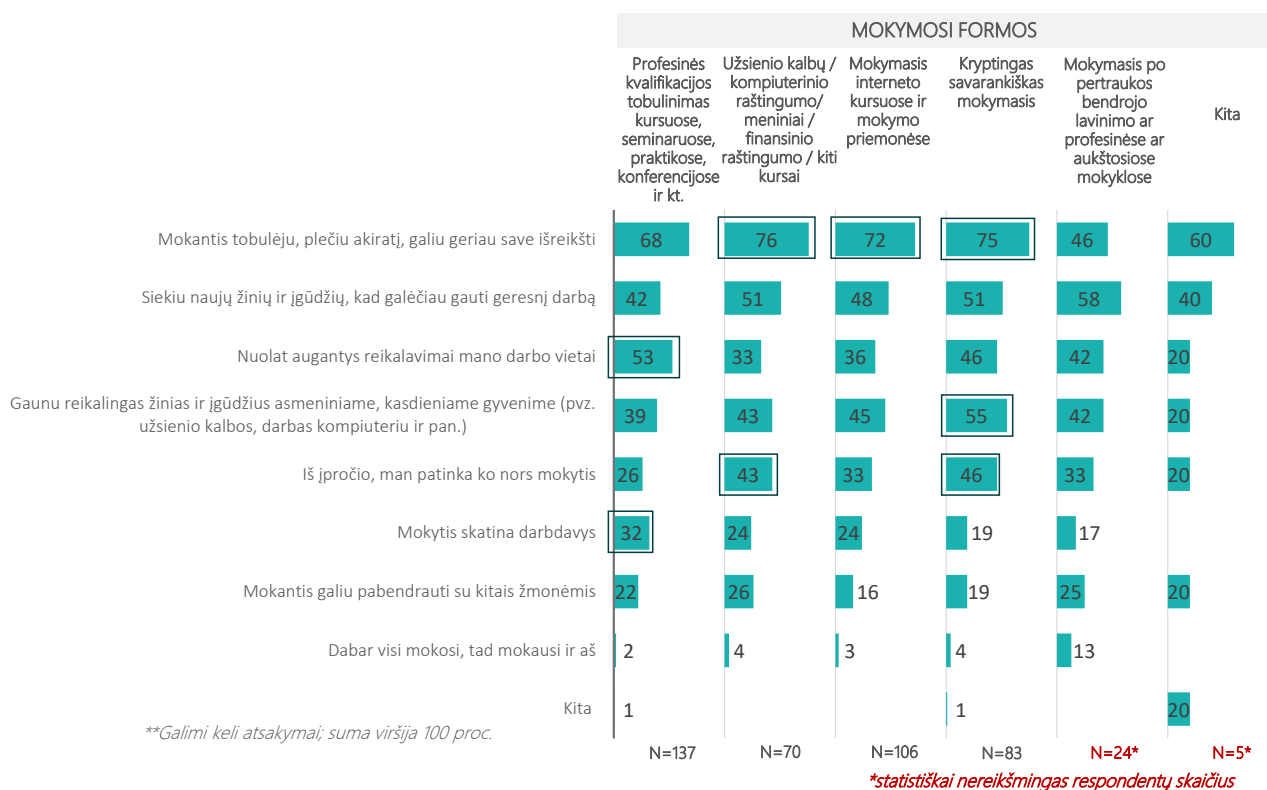
I.3.3a pav. Kokie motyvai, priežastys Jus paskatino mokytis (jei mokėtės per paskutinius metus)? (proc.; N=258, atsakinėja kur nors besimokę per paskutinius metus)

Dėl tobulėjimo, akiračio plėtimo, galėjimo geriau save išreikšti dažniau mokosi tyrimo dalyviai, besimokantys užsienio kalbų / kompiuterinio raštingumo / meniniuose / finansinio raštingumo kursuose, taip pat interneto kursuose ir mokymo priemonėse bei kryptingai savarankiškai besimokantys (pav. I.3.3b). Dėl nuolat augančių reikalavimų darbo vietai ir darbdavio skatinimo mokytis dažniau mokosi besilankantys profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursuose, seminaruose, praktikose, konferencijose ir kt. Dėl reikalingų žinių ir įgūdžių gavimo asmeniniame, kasdieniame gyvenime dažniau mokosi kryptingai savarankiškai besimokantys.

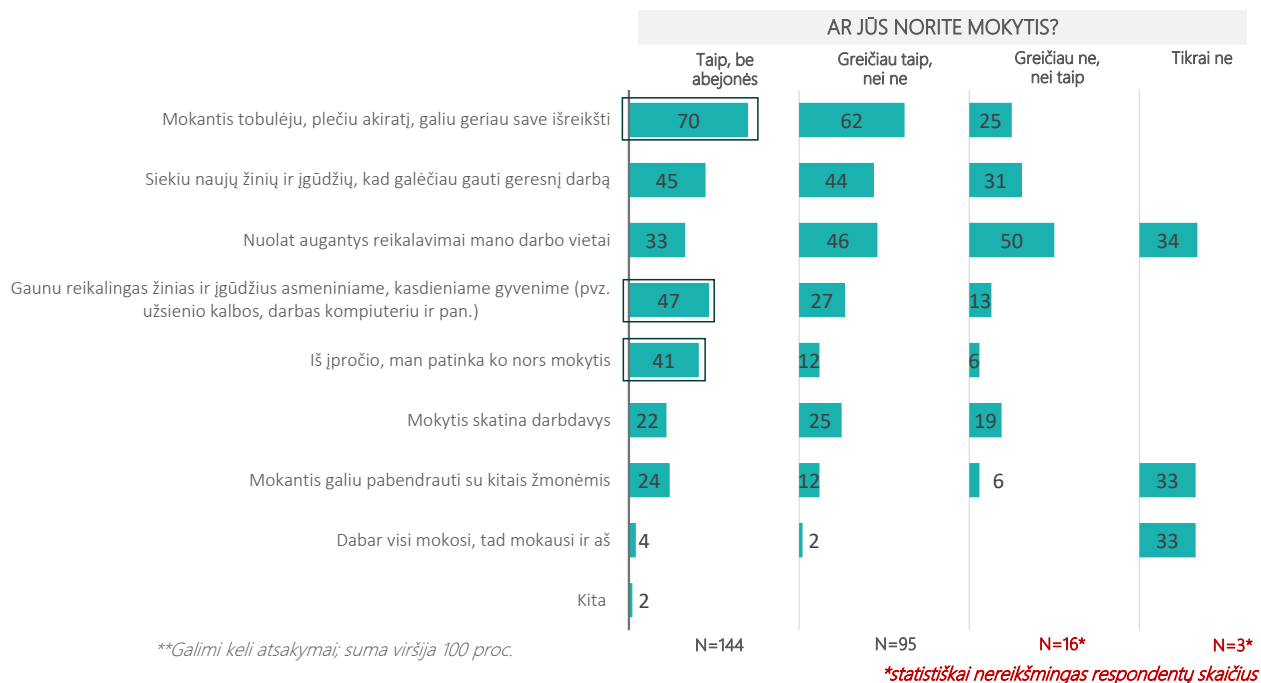
Iš įpročio, dėl patikimo mokytis dažniau mokosi tyrimo dalyviai, besimokantys užsienio kalbų / kompiuterinio raštingumo / meniniuose / finansinio raštingumo kursuose bei kryptingai savarankiškai besimokantys.

I.3.3b pav. Kokie motyvai, priežastys Jus paskatino mokytis (jei mokėtės per paskutinius metus)?
(proc.; atsakinėja kur nors besimokę per paskutinius metus)

Tvirtai, be abejonės norintys mokytis dažniau mokosi dėl tobulėjimo, akiračio plėtimo, galėjimo geriau save išreikšti, reikalingų žinių ir įgūdžių gavimo asmeniniame, kasdiniame gyvenime bei iš įpročio, dėl patikimo ko nors mokytis (Pav. I.3.3c).

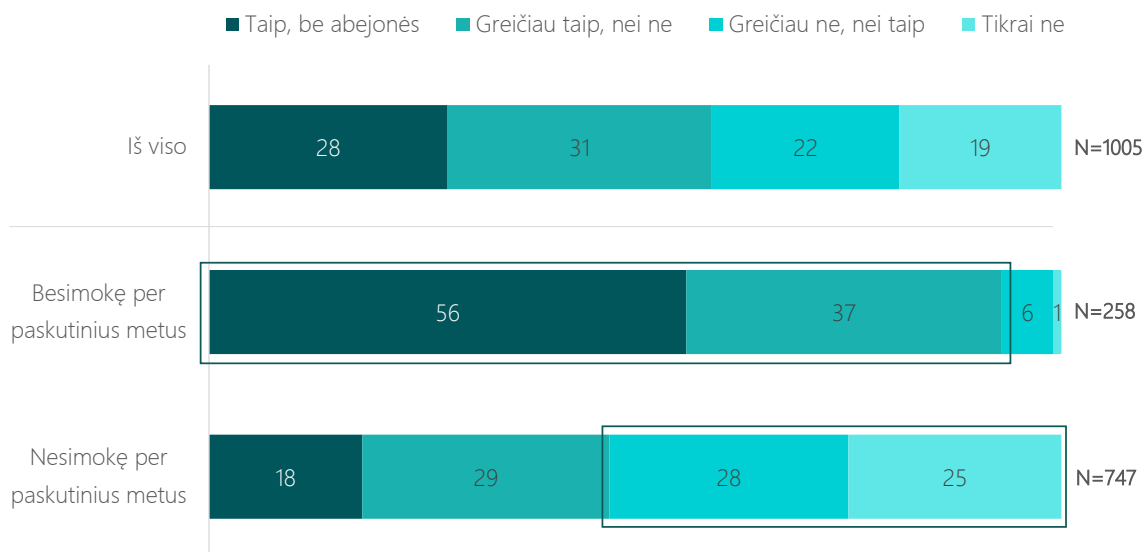
**I.3.3c pav. Kokie motyvai, priežastys Jus paskatino mokytis (jei mokėtės per paskutinius metus)?
(proc.; atsakinėja kur nors besimokę per paskutinius metus)**

I.3.4. Noras mokytis

Dauguma (59 proc.) šalies gyventojų teigia norintys mokytis: 28 proc. respondentų tvirtai, be abejonės nori mokytis, 31 proc. greičiau nori mokytis, nei nesimokyti. 41 proc. apklaustųjų nenori mokytis: 22 proc. tyrimo dalyvių teigia greičiau nenorintys, nei norintys mokytis, penktadalis (19 proc.) respondentų tvirtai apsisprendę nenorintys mokytis (pav. I.3.4). Tvirtai, be abejonės mokytis dažniau nori 18-45 m. respondentai, aukščiausio išsimokslinimo atstovai, didžiausias pajamas turintys apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) bei miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Apskritai pastebima, kad absoliuti dauguma (93 proc.) besimokiusių per paskutinius metus teigia norintys mokytis.

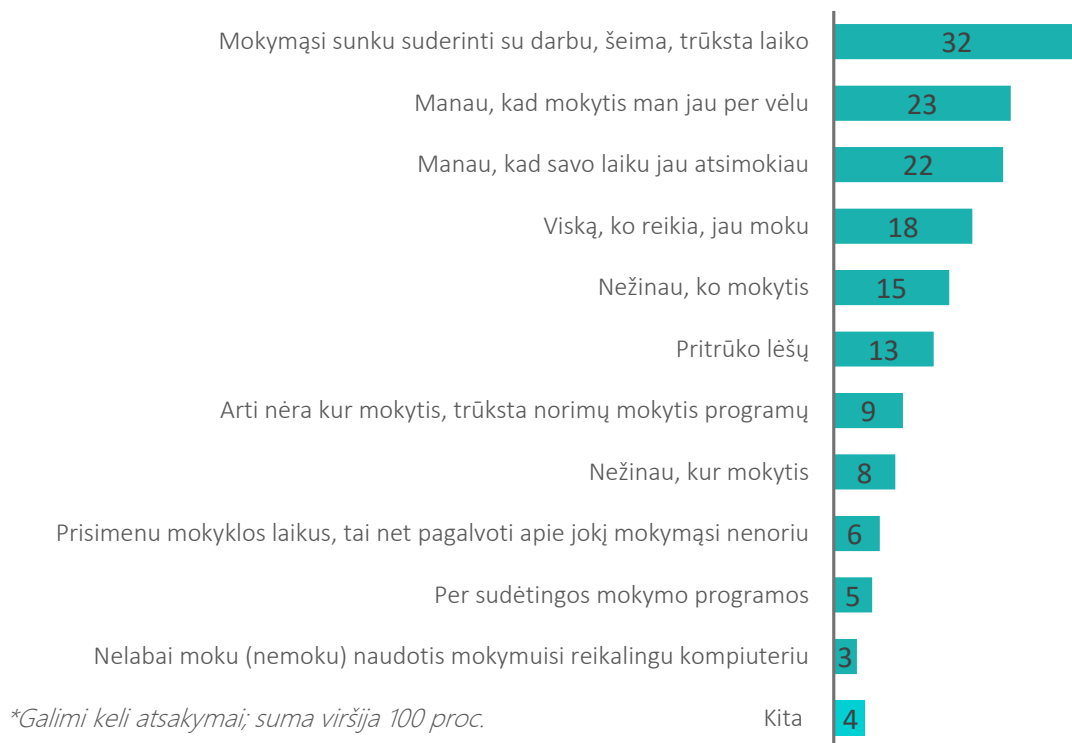
I.3.4 pav. Ar Jūs norite mokytis? (proc.)

I.3.5. Atsisakymo mokytis priežastys

Dažniausia atsisakymo mokytis priežastis – sunkumai mokymąsi derinti su darbu, šeima, laiko trūkumas (32 proc.). Beveik ketvirtadalis (23 proc.) nesimokusių per pastaruosius metus mano, kad mokytis jiems jau per vėlu. Panaši dalis (22 proc.) respondentų mano, kad savo laiku jau atsimokė. 18 proc. apklaustųjų teigia, jog viską, ko reikia, jau moka. 15 proc. nežino, ką mokytis. 13 proc. tyrimo dalyvių pritrūko lėšų mokslams. 9 proc. respondentų arti nėra kur mokytis, trūksta norimų mokytis programų. 8 proc. apklaustųjų nežino, kur mokytis (pav. I.3.5). Mokymąsi sunku suderinti su darbu, šeima, trūksta laiko dažniau 26-45 m. respondentams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), aukščiausio išsimokslinimo bei didžiausių pajamų grupės atstovams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Nuomonės, kad mokytis jau per vėlu, dažniau laikosi vyriausi (56 m. ir daugiau) respondentai, vidurinio išsimokslinimo atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), vidutinių ir mažesnių pajamų grupės apklaustieji bei mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Nežinantys ką mokytis dažniau teigia didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

I.3.5 pav. Jeigu per paskutinius metus nesimokėte, tai kodėl? (proc.; N=747, atsakinėja nesimokę per paskutinius metus)

I.3.6. Dalykai, kurių būtų norima mokytis per artimiausius metus

Artimiausiais metais dažniausiai būtų norima mokytis profesinių įgūdžių tobulinimo dabartiniame darbe (26 proc.). Po penktadalį (20 proc.) respondentų norėtų mokytis naujos profesijos dalykų, užsienio kalbos bei naujų kompiuterinio raštingumo kompetencijų. Po 14 proc. apklaustųjų pageidautų mokytis psichologijos bei sveikatingumo dalykų. 11 proc. – finansinio raštingumo kasdieniame gyvenime, 10 proc. – meninių dalykų, po 9 proc. – teisės pagrindų kasdieniame gyvenime bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų (pav. I.3.6). Profesinių įgūdžių tobulinimo dabartiniame darbe dažniau norėtų mokytis 26-55 m. respondentai, aukščiausio išsimokslinimo atstovai bei didesnes pajamas turintys apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Naujos profesijos dalykų – 26-45 m. respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir didmiesčių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Užsienio kalbos – moterys, taip pat 46-55 m.

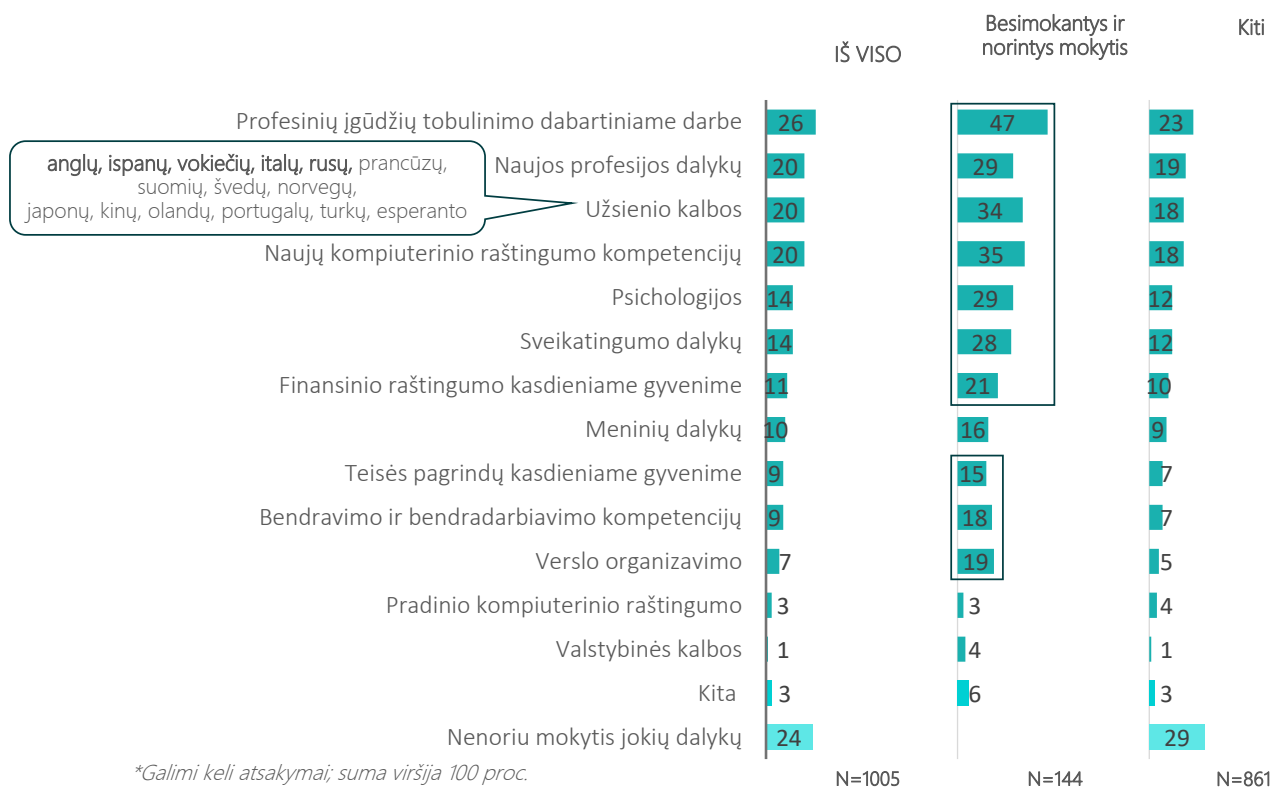

apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$), aukščiausio išsimokslinimo, didžiausių pajamų grupės apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Naujų kompiuterinio raštingumo kompetencijų – aukščiausio išsimokslinimo atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Psichologijos – moterys, taip pat aukščiausio išsimokslinimo apklaustieji ir didmiesčių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Sveikatingumo dalykų – moterys, taip pat aukščiausio išsimokslinimo apklaustieji ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Finansinio raštingumo bei teisės pagrindų kasdiniame gyvenime – aukščiausio išsimokslinimo atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Meninių dalykų – moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų – aukščiausio išsimokslinimo respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Verslo organizavimo – jauniausi (18-25 m.) tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Jokių dalykų dažniau nenori mokytis vyriausi (56 m. ir daugiau) respondentai, vidutinių ir mažesnių pajamų grupės atstovai bei kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Apskritai pastebima, kad besimokantys ir norintys mokytis dažniau norėtų mokytis daugelį dalykų, išskyrus meninius dalykus, pradinį kompiuterinį raštingumą bei valstybinę kalbą.

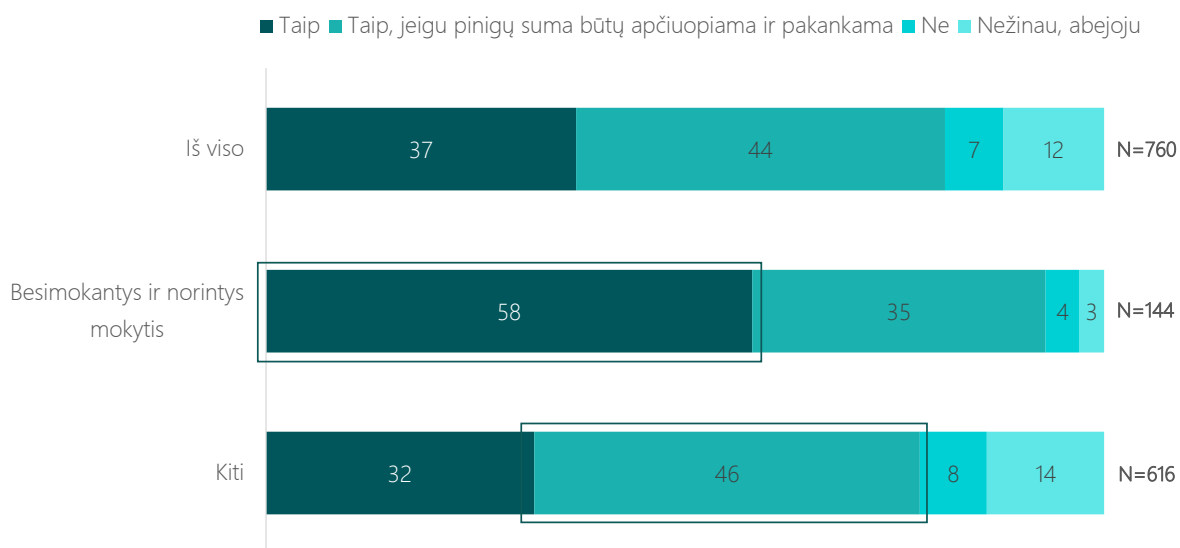
I.3.6 pav. Kokių dalykų norėtumėte mokytis artimiausiais metais? (proc.)

I.3.7. Nuostata dėl naudojimosi suaugusiųjų mokymosi čekių sistema

Daugumą (81 proc.) norinčių mokytis naujų dalykų domintų suaugusiųjų mokymosi čekių sistemos teikiama galimybė gauti tam tikrą sumą pinigų ir savo nuožiūra juos išleisti tiesiogiai mokymosi tikslais: 37 proc. respondentų vienareikšmiškai domintų, 44 proc. apklaustųjų domintų, jei pinigų suma būtų apčiuopiama ir pakankama. 7 proc. norinčių mokytis naujų dalykų tokia galimybė nedomintų, 12 proc. respondentų nežino, abejoja (pav. I.3.7). Moterys dažniau tvirtai teigia („taip“), kad tokia galimybė jas domintų (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). 36-45 m. respondentus dažniau domintų, jei pinigų suma būtų apčiuopiama ir pakankama (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Apskritai pastebima, kad besimokantys ir norintys mokytis dažniau tvirtai yra įsitikinę, kad juos domintų suaugusiųjų mokymosi čekių sistemos teikiama galimybė.

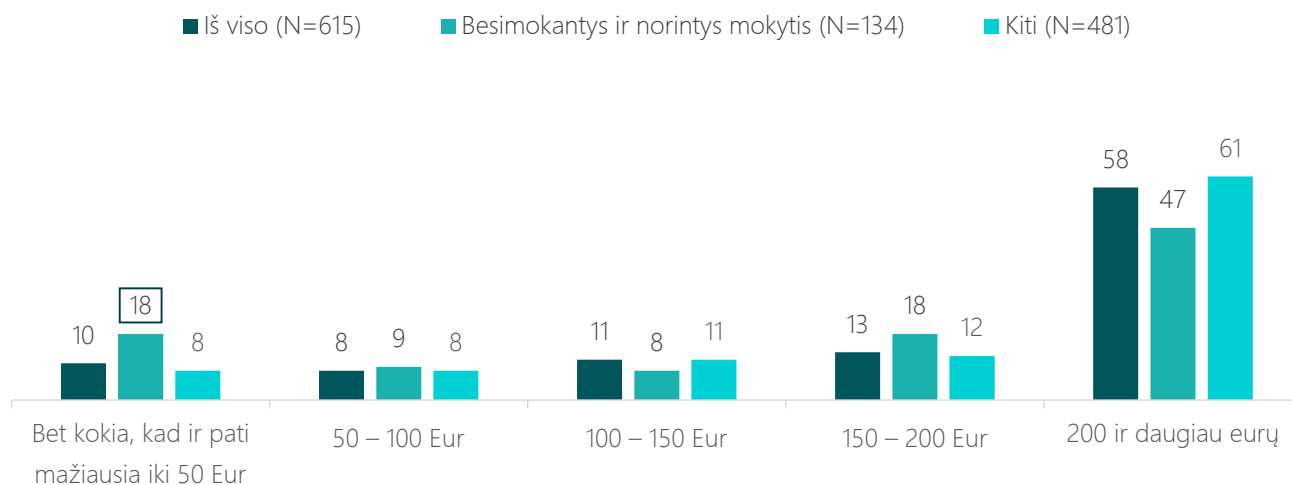
I.3.7 pav. Lietuvoje galvojama diegti suaugusiųjų mokymosi čekių sistemą, kuomet atsirastų galimybė gauti tam tikrą sumą pinigų ir savo nuožiūra juos išleisti tiesiogiai mokymosi tikslais? Ar Jus domintų tokia galimybė? (proc.; N=760, atsakinėja norintys mokytis naujų dalykų)

I.3.8. Prasminga ir naudinga lėšų suma, norint naudotis suaugusiųjų mokymosi čekių sistema

Dažniausiai prasminga ir naudinga lėšų suma, norint naudotis suaugusiųjų mokymosi čekių sistema, įvardinama 200 Eur ir didesnė suma (58 proc.). 13 proc. respondentų tenkintų 150-200 Eur suma, 11 proc. – 100-150 Eur, 8 proc. – 50-100 Eur, 10 proc. apklaustųjų tiktų bet kokia, kad ir pati mažiausia iki 50 Eur dydžio suma (pav. I.3.8). 100-150 Eur sumą dažniau įvardijo vyrai ir jauniausi (18-25 m.) respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). 150-200 Eur sumą – moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). 200 Eur ir daugiau – 36-45 m. respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Besimokantys ir norintys mokytis dažniau įvardijo, jog juos tenkintų bet kokia, kad ir pati mažiausia iki 50 Eur suma.

I.3.8 pav. Jeigu suaugusiųjų mokymosi čekių sistema Jus asmeniškai domintų, kokia mokymuisi skiriama lėšų suma per metus Jums atrodo prasminga ir naudinga, kad tokia galimybe intumėte naudotis? (proc.; atsakinėja besidomintys suaugusiųjų mokymosi čekių sistema)

I.4. APIBENDRINIMAI / IŠVADOS

1. Ketvirtadalis (26 proc.) apklaustųjų teigia, kad per paskutinius metus kur nors mokėsi.
2. Per paskutinius metus dažniausiai buvo mokomasi profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursuose, seminaruose, praktikose, konferencijose ir kt. (53 proc.). Antroje vietoje – mokymasis interneto kursuose ir mokymo priemonėse (41 proc.), trečioje – kryptingas savarankiškas mokymasis (pvz. sveikatingumas, kalbos, vairavimas ir pan.) (32 proc.).
3. Dažniausias motyvas / priežastis, paskatinusi mokytis yra tobulėjimas, akiračio plėtimas, galėjimas geriau save išreikšti (64 proc.). 43 proc. kur nors besimokiusių per paskutinius metus mokindamiesi siekia naujų žinių ir įgūdžių, kad galėtų gauti geresnį darbą. 39 proc. respondentų mokytis motyvuoja nuolat augantys reikalavimai jų darbo vietai. 37 proc. gauna reikalingas žinias ir įgūdžius asmeniniame, kasdieniame gyvenime (pvz. užsienio kalbos, darbas kompiuteriu ir pan.). 28 proc. apklaustųjų mokosi iš įpročio, jiems patinka ko nors mokytis.
4. Dauguma (59 proc.) šalies gyventojų teigia norintys mokytis: 28 proc. respondentų tvirtai, be abejonės nori mokytis, 31 proc. greičiau nori mokytis, nei nesimokyti.
5. Dažniausia atsisakymo mokytis priežastis – sunkumai mokymąsi derinti su darbu, šeima, laiko trūkumas (32 proc.). Beveik ketvirtadalis (23 proc.) nesimokiusių per pastaruosius metus mano, kad mokytis jiems jau per vėlu. Panaši dalis (22 proc.) respondentų mano, kad savo laiku jau atsimokė. 18 proc. apklaustųjų teigia, jog viską, ko reikia, jau moka.
6. Artimiausiais metais dažniausiai būtų norima mokytis profesinių įgūdžių tobulinimo dabartiniame darbe (26 proc.). Po penktadalį (20 proc.) respondentų norėtų mokytis naujos profesijos dalykų, užsienio kalbos bei naujų kompiuterinio raštingumo kompetencijų. Po 14 proc. apklaustųjų pageidautų mokytis psichologijos bei sveikatingumo dalykų.
7. Daugumą (81 proc.) norinčių mokytis naujų dalykų domintų suaugusiųjų mokymosi čekių sistemos teikiama galimybė gauti tam tikrą sumą pinigų ir savo nuožiūra juos išleisti tiesiogiai mokymosi tikslais: 37 proc. respondentų vienareikšmiškai domintų, 44 proc. apklaustųjų domintų, jei pinigų suma būtų apčiuopiama ir pakankama.
8. Dažniausiai prasminga ir naudinga lėšų suma, norint naudotis suaugusiųjų mokymosi čekių sistema, įvardinama 200 Eur ir didesnė suma (58 proc.). 13 proc. respondentų tenkintų 150-200 Eur suma, 11 proc. – 100-150 Eur, 8 proc. – 50-100 Eur, 10 proc. apklaustųjų tiktų bet kokia, kad ir pati mažiausia iki 50 Eur dydžio suma.

II. SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOŠI POREIKIŲ KOKYBINIŲ DUOMENŲ SURINKIMAS IR ANALIZĖ

Vienas svarbiausių UNESCO švietimo ir mokymosi principų* – tai mokymasis visą gyvenimą. Einant žiniomis grįstos visuomenės link, tampa akivaizdu, jog mokymo įstaigoje gautų žinių pakanka tik apibrėžtam laiko tarpui – tiek gyvenamoji, tiek darbinė, tiek technologinė žmogaus gyvenimo aplinka itin sparčiai kinta, ir vienintelis būdas prisitaikyti joje yra nuolat mokytis, įgyti naujų ar atnaujinti turimas žinias.

Mokymasis visą gyvenimą tampa svarbus ir dėl visuomenės senėjimo – vyresni žmonės vis ilgiau išlieka ekonomiškai aktyvūs ir reikalingi, tad darosi natūralu, jog būtinybė įgyti naujų žinių, reikalingų darbo rinkoje, darosi esminė. Žinių atnaujinimas bei įgijimas yra svarbus ir gyvenimo kokybei, nuolat tobulėjant mus supančiai aplinkai, vystantis technologijoms, be to, jis tampa ir tarsi „dvasine higiena“, stengiantis neatsilikti ir pilnavertiškai dalyvauti kintančiame pasaulyje.

Norint motyvuoti žmones nuolat mokytis, lemiamą vaidmenį turi mokymo turinys ir metodai, atitinkantys žmogaus poreikius, o įgytos žinios turi nešti asmeninę bei profesinę naudą. Mokymosi visą gyvenimą kertine ašimi tampa atitiktis gyventojų poreikiams, savo ruožtu lemianti paties mokymosi motyvaciją ir pasitenkinimą šio proceso rezultatais.

II.1. DUOMENŲ RINKIMO IR ANALIZĖS METODIKA

II.1.1. Tyrimo tikslas

Šio **tyrimo tikslas** - įvertinti suaugusiųjų mokymosi poreikius, išigilinant į suaugusiųjų mokymosi motyvaciją / motyvacijos stoką, mokymosi pasitenkinimą, rezultatų panaudojimą, lūkesčius mokymo institucijų atžvilgiu ir pastarųjų vertinimą, gyventojų informavimo apie mokymosi galimybes ir naudą pobūdį ir vertinimus.

Tyrimė taikoma kokybinė – biografinio tyrimo – metodologija. Ši metodologija padeda atskleisti, kaip, A. Giddenso žodžiais, „asmeniniai pokyčiai susiejami su socialiniais“ – biografinis pasakojimas yra socialinis konstruktas, kuriame susikerta individuali ir socialinė praxis bei

---

* <https://unesco.lt/svietimas/mokymasis-visa-gyvenima>

socioistoriniai pokyčiai* . Biografinius tyrimus nuo kitų kokybinių tyrimų skiria jiems būdingas atskleidžiamų reiškinių platumas, holizmas ir procesualumas†, todėl jie gali padėti atskleisti individualias mokymosi situacijas diachroniniu (pavyzdžiui, jo reikšmingumo ar motyvacijos raidos ir pan.) aspektu bei visapusiškai.

II.1.2. Tyrimo metodas

Tyrimo metodas – pusiau struktūruoti giluminiai biografiniai interviu.

II.1.3. Tyrimo imtis

Tyrimo imtis – 30 darbo rinkos mokymo proceso dalyvių:

- asmenys, siekiantys įgyti profesinę kvalifikaciją ar persikvalifikuoti;
- asmenys, nesiekiantys įgyti profesinę kvalifikaciją ar persikvalifikuoti;
- asmenys, besimokantys ar mokęsi suaugusiųjų mokymosi centruose;
- 5 ekspertai – mokymo centrų vadovai.

II.1.4. Tyrimo klausimai

Pasirinktu – biografinio tyrimo – metodu, buvo siekta išsiaiškinti švietimo esamų ar potencialių dalyvių nuomones apie švietimo rezultatus, motyvus, problemas. Todėl respondentų buvo prašyta papasakoti apie jų: patirtį; situaciją, kuri (ne-)skatina mokytis; lūkesčius; patiriamus sunkumus; buvusių mokymųsi rezultatus. **Respondentams** (25 asmenys) buvo užduoti šie **tyrimo klausimai**:

1. Gal galėtumėte papasakoti apie tai, kaip susiklostė Jūsų gyvenimas, kaip / kodėl (ne-)įgijote vidurinio išsilavinimo, profesiją ar teko ją keisti? Gal galite pradėti nuo situacijos vaikystėje ir šeimoje – kokios buvo mokymosi aplinkybės, tėvų materialinė situacija, išsilavinimas, požiūriai į mokymąsi ir pan.

---

* Bertaux D. (1981) Introduction. Bertaux D. (ed.) *Biography and Society*. London: Sage, p.6.

† Miller R.L. (2000). *Researching life stories and family histories*. London: Sage

2. Kaip jūsų gyvenimas klostėsi toliau? Kokios buvo jūsų šeimyninės, darbo aplinkybės prieš pradėdant mokytis, siekiant profesijos? Kas (ne-)skatina vėl tęsti mokymąsi? Kaip / kodėl pasirinkote mokymo įstaigą, kurioje įgijote profesiją?
3. Kaip sekėsi mokytis? Ar iškilo sunkumų? Kokie sunkumai iškilo? Kokie dalykai geriau sekėsi, kas buvo sunku? Kodėl? Ar buvo tokių momentų, kai norėjosi “mesti” mokyklą? Kokia buvo jūsų aplinkos – artimųjų ir tolimesnių žmonių – reakcija į jūsų sprendimą mokytis / nutraukti mokymąsi?
4. Kas labiausiai padėjo, kas trukdė (mokykloje, darbe, šeimoje, kitoje aplinkoje)? Kokios mokymosi formos, metodai jums atrodo veiksmingiausi, priimtinausi? Kodėl?
5. Kokia buvusio mokymosi įtaka jūsų darbui, asmeniniam gyvenimui, karjerai? Jūsų savijautai, pasitikėjimui savo jėgomis? Ar mokantis įgytos žinios praplėtė jūsų akiratį, turėjo įtakos jūsų pažiūroms, padėjo geriau suprasti supančią aplinką ir joje pritapti? Ar / kaip pasikeitė požiūris į jus darbe, tarp artimųjų ir aplinkinių žmonių?
6. Kokie jūsų planai ateičiai – gyvenime, darbe? Ar norėtumėte toliau mokytis? Kodėl (ne-)norėtumėte?
7. Apibendrinant, ar galėtumėte pasakyti, kad mokymasis pakeitė jūsų gyvenimą teigiama linkme? Jei taip, koks svarbiausias laimėjimas? Ką manote apie suaugusiųjų mokymąsi? Ką patartumėte kitiems, panašioje į jūsų situaciją atsidūrusiems, žmonėms? Ar yra neigiamų mokymosi pasekmių? Su kuo jos susijusios, jei taip?

Ekspertams (5-ių mokymo centrų vadovai ar pedagogai) buvo užduoti šie **tyrimo klausimai**:

1. Kokie, jūsų nuomone, veiksniai (ne-)skatina mokytis suaugusius asmenis? Apibūdinkite vienus ir kitus bei, jei galite, jų atsiradimo priežastis.
2. Kaip suprantate, kad suaugusio asmens mokymasis buvo jam (ne-)naudingas?
3. Ar, jūsų nuomone, suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo situacija Lietuvoje gerėja / blogėja? Su kuo tai susiję?
4. Gal galite paminėti keletą tipinių sėkmingo ir nesėkmingo mokymosi atvejų / istorijų?
5. Kokios priemonės, jūsų nuomone, padėtų padidinti suaugusiųjų motyvaciją mokytis?
6. Kokios priemonės padidintų suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo sistemos patrauklumą?

II.1.5. Tyrimo etapai

1. Tyrimo instrumentarijaus parengimas (2021 m. birželis).
2. Pirminių duomenų surinkimas (2021 m. liepa).
3. Tyrimo duomenų analizė ir ataskaitos parengimas (2021 m. rugpjūtis).

II.1.6. Tyrimo atlikėjai

Irena Štutinienė

II.2. DUOMENŲ ANALIZĖ

II.2.1. Požiūris į mokymąsi: jį formuojantys veiksniai ir trukdžiai

II.2.1.1. Mokymosi aplinkos – šeimos, mokyklos, kitų asmenų – įtaka. Profesijos keitimas

Daugumos respondentų pasakojimai visų pirma atskleidžia lemiamą šeimos, šeiminės aplinkos įtaką savo motyvacijai mokytis. Dažniausiai buvo minimas **aktyvus tėvų įsitraukimas** - tėvai apie tai garsiai kalbėjo šeimoje, minėjo, jog norint kažko gyvenime pasiekti, būtina mokytis, akcentavo mokslo svarbą: „*Tėvų požiūris, kad reikia mokytis, kad reikia užbaigti, kas pradėta, buvo pagrindinis, lėmęs tai, kad aš baigiau vidurinę*“ (moteris, 37 metai).

Dažnai buvo pabrėžiama **akivaizdi būsima mokslo nauda, pranašumas**: „*Kadangi mes gyvenome kaime, tai tėvai man sakė, kad jei noriu gyventi lengviau, aš privalau gerai mokytis ir po to stoti į aukštąją*“ (moteris, 59 metų).

Daug tyrimo dalyvių kalbėjo apie tai, kad **tėvai tiesiogiai kontroliavo** jų mokymosi situaciją, peržiūrėdami atliktas užduotis, namų darbus, domėdamiesi situacija mokykloje: „*Tėvai visada rūpinosi, domėjosi ir klausinėjo, kaip mokausi*“ (moteris, 45 metai).

Fragmentiškai buvo minėta, jog tėvai išreiškė konkrečius pageidavimus / norus, kokią profesiją turėtų įgyti respondentai.

Kalbant apie tai, kad didžiausią įtaką respondentų mokymosi patirčiai pirmiausia darė tėvai, buvo minėtas ne tik aktyvus, bet ir **pasyvus šeimoje vyraujančių nuostatų vaidmuo**. Iš pasakojimų matoma, kad nemažai daliai respondentų tėvai garsiai neakcentavo mokslo svarbos, būtinybės gerai mokytis ir panašiai, tačiau tokia nuostata buvo pačių respondentų aiškiai suvokiama ir priimta kaip „įprasta“, natūrali, susiklosčiusi nuo seno šeimoje ar net giminėje: „*Toks vaizdas, kad tai įvyko savaime, nes žinojau, kad taip reikia, reikia mokytis, ir tiek*“ (moteris, 39 metai).

„*Aš pagal šeimos tradiciją turėjau baigti, nenorėjau būti prastesnis*“ (vyras, 35 metai). Fragmentiškai buvo minėtas **tėvų pavyzdys psichologine prasme**, kaip „pasyvus“ autoriteto – „*Mano mama buvo labai stipri asmenybė, ir aš būdama vaiku labai ją stebėjau ir mokiausi*“ (moteris, 33 metai).

Kaip autoritetai, skatinę mokytis, dažnai buvo minimi mokytojai. Vyravo nuomonė, kad geri, iškalbingi, nuoširdžiai dirbantys mokytojai paskatino mokytis net ne itin patrauklius dalykus,

sugebėjo sudominti, paskatino sveiką konkurenciją. Fragmentiškai buvo minėtas mokytojų reiklumas ir griežtumas: „*Kai kurie jų net grasindavo mums, kad jeigu nesimokysime, baigsime savo dienas stovėdami Lenkijos turguje*“ (moteris, 45 metai).

Analizuojant respondentų pasakojimus, išryškėjo dar vienas svarbus mokymosi motyvatorius – palanki mokymuisi mokyklos, klasės, draugų aplinka. Patekę į besistengiančių mokytis, siekiančių rezultato bendraamžių terpę, respondentai teigė, jog mokytis išeidavo „kažkaip savaime“, nekeliant sau klausimų, verta ar neverta tai daryti, kadangi aplink mokėsi ir stengėsi visi: „*Tiesiog mokinausi. Visi mokinosi, tai ir aš mokinausi*“ (vyras, 38 metai); „*Mokiausi ir stengiausi žiūrėdamas į kitus*“ (vyras, 69 metai).

Tyrimo dalyviai kaip dar vieną „raktą“ į sėkmingą mokymąsi nurodo asmeninę motyvaciją kaip charakterio išdavą ar tiesiog asmeninį sprendimą, įvertinus šeimines ar socialines gyvenimo aplinkybes. Vienu atveju pabrėžiama, kad mokytis ar nesimokyti buvo asmeninis sprendimas, nesant spaudimo nei iš mokytojų, nei iš tėvų – mokytasi, nes buvo to norima, buvo svajojama apie mokyklos baigimą, būsimą karjerą ir sėkmingą gyvenimą. Kitu atveju, jau turint prasto mokymosi patirties, laiku buvo „susiimta“, norint pabaigti mokyklą, kažkur įstoti mokytis, ir šis virsmas siejamas būtent su asmeniniu, kitų neįtakojamu, sprendimu: „*Po to kažkaip supratau, kad artėja dvylikta klasė, o pas mamą pinigų nebuvo, todėl nusprendžiau mokytis vėl, nes supratau, jog turiu labai gerai pabaigti mokyklą, kad įstočiau į nemokamą vietą*“ (moteris, 36 metai).

Fragmentiškai buvo minėta, jog dėl priimto sprendimo mokytis tiek, kiek tuo metu atrodė reikalinga, buvo kiek apgailestaujama: „*Dabar tai jau esu tokio amžiaus, kai matau, kad tuo metu galėjau geriau ir daugiau mokytis, ir nebimbinėt. Gal ir patarimų iš šono trūko*“ (moteris, 34 metai).

Šalia šių dalykų, buvo minėta, kad sėkmingas mokymasis buvo racionaliai apspręstas kelias link norimo tikslo – žmogus dar besimokydamas mokykloje žinojo, kuo nori tapti, ir tikslingai ėjo tuo konkrečios profesijos įgijimo keliu, arba mokymasis buvo personaliai suvoktas kaip asmeninė galimybė pasiekti savo tikslų: „*Tėvai kaip nors ypatingai apie mokslą su manim nekalbėjo. Aš pati žinojau, kad jeigu nori ko nors pasiekti, tu turi gerai mokytis. Man to priminti nereikėjo*“ (moteris, 41 metai); „*Nepasiduoti mane skatino tas vidinis, mokykloje užguitas, pašaipų lydintas vaikas, persmelktas mažo miestelio sindromo, kuris sakė – nepasiduok, privalai išsilaikyti, turi įrodyti, kad aš esu, kad aš galiu*“ (moteris, 38 metai).

II.2.1.2. Mokymosi sėkmė ir sunkumai, aplinkinių reakcijos ir įtaka

Vertindami retrospektyviai, tyrimo dalyviai iš esmės savo mokymosi patirtį vertino kaip pakankamai sėkmingą. Kalbėdami apie mokymąsi vidurinėje mokykloje, dauguma minėjo, kad nebuvo kilę minčių išvis mesti mokslus, kadangi nebuvo susidurta su kažkokiais itin dideliais sunkumais. Natūralu, jog vieni dalykai sekėsi geriau ir patiko labiau, kiti – sunkiau, tai, tikėtina, susiję ir su asmeniniais polinkiais bei gebėjimais, tačiau čia dar iškyla jau anksčiau aptartas itin svarbus mokytojo vaidmuo: „*Nesisekė istorija, nes buvo mokytoja nemotyvuojanti*“ (moteris, 43 metai); „*Tenka pripažinti, kad daug priklauso nuo mokytojo. Man su vienu mokytoju chemija visai nesisekė, o jį pakeitus – chemiją ėmiau suprasti, ją pamėgau ir sėkmingai išlaikiau egzaminus*“ (moteris, 45 metai); „*Fizika ir chemija patiko, nes šie mokytojai mokėjo labai įdomiai išdėstyti medžiagą*“ (moteris, 59 metai).

Didelį vaidmenį mokymuisi vidurinėje mokykloje, jos pabaigimui, tyrimo dalyvių nuomone, darė aplinka – tėvų auklėjimas, palaikymas, visuomenės normos, kad pabaigti mokyklą yra privalu, klasės draugų suteikiama „inercija“: „*Minčių nekilo, nes nebuvo artimoje aplinkoje tokių pavyzdžių*“ (moteris, 34 metai); „*Buvo normalus auklėjimas, todėl minčių mesti mokyklą nebuvo kilę*“ (vyras, 38 metai); „*Aplinkiniai visada palaikė mane mokantis, ir jeigu matydavo, kad aš ruošiu pamokas, tai bulvių skusti manęs nekviėdavo*“ (moteris, 41 metai).

Kalbėdami apie aplinką, tyrimo dalyviai minėjo ir neigiamą jos įtaką. Buvo minėtos ir tuometės visuomenės aplinkybės, kai mokslas buvo nuvertintas priešpastatant jį „greito sėkmingo verslo“ tikėtinais naudais, taip pat buvo minimi ir atskiri nemotyvuotų bendraamžių negatyvios patirties atvejai, taip pat objektyvūs mokymo turinio trūkumai: „*Turėjau draugų, kurie tvirtino, kad jie turi tėvus, dėdes, kurie Gariūnuose prekiauja, ir nėra čia ko jiems ten mokytis*“ (vyras, 39 metai); „*Manau, kad visi klasiokai buvo vienodai nesuinteresuoti mokytis*“ (vyras, 35 metai); „*Mokykla nebuvo pati stipriausia, nelabai mokytojai ten mus ir gainiojo*“ (moteris, 36 metai); „*Kalbos reikalingos kiekviename žingsnyje. Dėl šios išsilavinimo spragos man tenka mokintis toliau kursuose, kad mažinčiau šią spragą*“ (moteris, 33 metai).

Asmeniniai tikslai ir savybės taip pat buvo išskirti kaip sėkmės faktorius – noras baigus mokslus įstoti į tam tikrą specialybę, turimos vidinės nuostatos pabaigti pradėtus darbus.

II.2.1.3. Sulaukta pagalba ir patirti trukdžiai suaugusiųjų mokymosi procese

Kalbėdami apie tai, kas jiems labiausiai padėjo mokantis vėlesniuose suaugusiųjų mokymosi etapuose, tyrimo dalyviai išskyrė keletą „sėkmės veiksnių“.

Pirmiausia, kaip pagrindiniai palaikytojai ir pagalbos teikėjai buvo minimi **tėvai**. Jie suteikė pagalbą prižiūradami vaikus, teikdami piniginę paramą, mokėdami už papildomus mokslus. Fragmentiškai buvo minėta, kad padėjo vaikas, parsivesdamas mažesnę vaiką iš darželio bei prižiūradamas pastarąjį namuose, taip pat buvo minimi kiti šeimos nariai bei draugai. Pagrindinius palaikytojus ir padėką jiems iliustruoja šios citatos: „*Mama padėjo man, kol aš mokiausi. Ji visada mokėjo už mano mokslą, ėmė paskolas ir mokėjo. Aš jai dėl to esu be galo dėkinga*“ (moteris, 38 metai); „*Padėjo man mano tėvai. Jie pažiūrėdavo mano dukrelę, kaip aš mokiausi, ar eidavau į naktinį darbą*“ (moteris, 43 metai); „*Vaikai augo. Sūnus ėjo jau į pirmą klasę, tai daug pagalbos šeimai buvo jau iš jo*“ (vyras, 69 metai); „*Artimoji aplinka palaikydavo mano siekį mokytis, visada buvo mano sirgalių pusėje*“ (vyras, 36 metai).

Asmeninės savybės, turima patirtis ir kompetencija – antra „sėkmės veiksnių“ grupė, padedanti ir skatinanti siekti naujų profesinių kompetencijų, kitos norimos kvalifikacijos. Čia tyrimo dalyviai akcentavo savo pačių norą, užsispyrimą įgyti žinių, norą susipažinti su naujovėmis, neatsilikti nuo pasaulio. Taip pat buvo minimas poreikis tiesiog pasilengvinti sau gyvenimą, įgyjant naujų, gyvenime reikalingų įgūdžių. Fragmentiškai buvo minėta, jog turima gyvenimiškoji patirtis, įgytos bendrosios kompetencijos, taip pat socialiniai įgūdžiai bei ankstesnių mokslų metu įgytos žinios labai palengvina tolesnį mokymąsi – suaugęs žmogus mažiau bijo klausti, aiškintis mažiau suprantamus dalykus, turi bazines žinias, taip pat, jei tai artimi dalykai, kažkiek sutampančią praktinę patirtį.

„*Mokausi, nes man pačiam aktualu ir įdomu*“ (vyras, 35 metai); „*Mano žingeidumas. Mane kankina mintis: žmogus visą gyvenimą mokosi, ir vis tiek miršta durnas, daug dalykų lieka neišmokta. Tiesiog žinių troškimas, noras tobulėti*“ (moteris, 33 metai); „*Galiausiai kažkada apsisprendžiau pati tuo užsiimti, o kad žinočiau, ką darau – nusprendžiau įgyti floristo profesiją*“ (moteris, 38 metai); „*Aš buvau priversta ieškoti masažuotojo savo tėvui. Ir buvo sunku tokį rasti. Taip pat mano draugė, kuri dirba tame pačiame mokymo centre, kuriame mokausi aš, pasakojo, kad pas ją stovi eilės klientų, o pasitelkti papildomos masažuotojos neturi iš kur. Todėl tai išgirdusi aš ir apsisprendžiau*“ (moteris, 36 metai); „*Tada pagalvojau, kad buhalterinė apskaita – didžiausia mano žinių spraga. Nors aš turėjau buhalterį, kurį samdžiau, tačiau aš pats norėjau suprasti, kaip visa tai*

funkcionuoja, kaip Lietuvos įstatymai sudėlioti, kokie yra buhalterinės apskaitos standartai ir kaip tai yra taikoma, kad orientuočiausi įmonės valdyme“ (vyras, 39 metai).

Dar vienas dažnai minėtas aspektas, kas padeda sėkmingai tęsti mokymąsi - **palaikantys dėstytojai, mokytojai**. Ne vienas tyrimo dalyvis minėjo sulaukęs stipraus palaikymo ir supratimo iš dėstytojų, suvokiančių „suaugusio mokinio“ specifiką, jo gyvenimo ypatybes, užimtumą, kai tenka derinti mokslą, darbą ir asmeninį gyvenimą. Geriausiai šį požiūrį iliustruoja ši citata: *„Universitete iš dėstytojų nebuvo tokio individualizuoto požiūrio į studentą – tu laikei egzaminus, neišsilaikei – tavo problemos. <...> Tačiau profesinėje mokykloje viskas buvo kitaip, buvo daugiau asmeninio bendravimo. Profesinėje mokykloje aš jaučiau iš mokytojų palaikymą, supratimą ir asmeninį dėmesį – jie priima tavo nuovargį, jie supranta, išklauso ir pataria. Mokytojui rūpi, kad mokinys yra pavargęs, o aukštojoje – niekam tai neįdomu“ (moteris, 33 metai).*

Kalbėdami apie tai, kas labiausiai jiems **trukdė** tęsiant mokymąsi kaip suaugusiems asmenims, tyrimo dalyviai labai dažnai, natūralu, minėjo laiko trūkumą, kai tiesiog neužtenka valandų paroje, kad būtų galima kokybiškai įvykdyti visus turimus įsipareigojimus. Pakankamai dažnai buvo minėtas darbdavių nesupratingumas ar netgi galbūt trukdymas, kai už leidimą išėiti iš darbo mokslo reikalais darbuotojas užverčiamas papildomais darbais, nelankstus darbo grafikas (nuostata, jog privalai fiziškai būti darbe nuo 8 val. iki 17 val.). Kalbant apie trukdžius mokantis, šiek tiek išryškėjo lyties aspektas – moterys minėjo vaikų priežiūrą bei buitines darbus: *„Trukdė buitis. Visą pavyko man susiderinti savo sveikatos resursais. <...> Todėl viską pasidariusi aš mokydavausi naktimis“ (moteris, 59 metai).*

II.2.1.4. Mokymosi derinimas su šeimyninėmis bei darbinėmis aplinkybėmis

Kalbėdami apie mokymosi derinimą su darbine veikla ar šeimyniniu gyvenimu, beveik visi pašnekovai minėjo nesulaukę palaikymo iš darbdavių. Šis aspektas labiausiai siejamas su laiko trūkumu bei darbdavio noru, kad visą savo darbo laiką darbuotojas skirtų tik darbui. Šį požiūrį geriausiai iliustruoja šios citatos: *„Jeigu nori gerai mokytis – suderinti to su darbu neįmanoma. Jeigu nori dirbti – nesitikėk, kad gerais balais baigsi“ (vyras, 35 metai); „Buvo sunkumų tiek iš darbdavio, tiek iš dėstytojų pusės. Vieni reikalavo maksimalaus atsidavimo darbui, kiti – atsidavimo mokslui“ (moteris, 45 metai); „Galvoju, kad švietimo sistema galėtų sugalvoti tokių dalykėlių, kad kaip papildomą išmoką mokėtų studijuojantiems studentams, kad šiems netektų pasikarti ant šakos, kuomet tenka derinti mokslą ir darbą, mokėti būsto nuomą, išsilaikyti save. <...> Pavyzdžiui, mano*

studijuojanti darbuotoja gavo algą, sumokėjo nuomą, sumokėjo už mokslą, ir visą laiką yra tos įtampos. Ir neretai būna, kad darbas tampa pirmoje vietoje prieš mokslus“ (moteris, 33 metai).

Kalbant apie mokymosi ir šeimyninių aplinkybių derinimą, tyrimo dalyvių požiūriai išsiskyrė akivaizdžiai priklausomai nuo lyties. Vyrų pašnekovai dažniau teigė, jog jokių sunkumų derinime jiems nekilo, viskas pavyko natūraliai, tuo tarpu moterys arba teigė patyrusios daug sunkumų ir sėkmingai besimokiusios tik turėdamos (artimųjų) pagalbą, arba pasakojo pačios iki galo nesuvokiančios, kokių būdu pavyko viską suderinti. Šią nuomonių įvairovę geriausiai atspindi šios citatos: *„Derinti nekilo jokių sunkumų“* (vyras, 48 metai); *„O šeimą su darbu derinau paprastai – išėjini į darbą ir grįžti iš darbo“* (vyras, 38 metai); *„Kai esi mama, tai tau ne tik mokslai ir darbas galvoje, bet ir labai didelę dalį tavo smegenų užima mintys apie šeimą“* (moteris, 33 metai); *„Kaip man pavyko suderinti šeimą, darbą ir mokslus, klausimas man pačiam iki šiol lieka neatsakytas“* (moteris, 50 metų); *„Aš dabar niekaip nesuprantu, kaip aš taip viską suspėjau“* (moteris, 36 metai).

II.2.1.5. Tinkamiausi mokymosi metodai ir formos

Absoliuti dauguma pašnekovų kaip tinkamiausią mokymo formą įvardijo kuo didesnę praktinių užsiėmimų dalį. Anot jų, tik praktikos metu realiai susipažįstama su profesija, susivokiama, kur yra silpnosios ir stipriosios specialisto vietos, užtikrinamas bent jau bazinis pasirengimo konkrečiam darbui lygis. Kai kurie pašnekovai išsakė nuomonę, jog tai priklauso ir nuo darbo specifikos, o labai fragmentiškai buvo akcentuota, jog teorija yra visa ko pamatas. Tokias nuomones geriausiai iliustruoja šios citatos: *„Profkėj man labiausiai patiko tos mokytojos, kurios turi savo privačią praktiką. <...> kai ateina salone nuolat dirbančios ir iš to gaunančios pinigų meistrės – pasijaučia kaip diena ir naktis nuo tik mokykloje dirbančių mokytojų“* (moteris, 37 metai); *„Juk iš vadybininko, administratoriaus, pardavėjo be įgūdžių, praktikos – jokios naudos“* (vyras, 36 metai); *„Idealiu atveju aš teorijai skirčiau 30 proc., visa kita turėtų būti skiriama praktikai“* (vyras, 48 metai); *„Praktika – tai gyvenimas“* (vyras, 69 metai); *„Manau, kad teorinės žinios yra svarbiau, žinant gerai teoriją, tada geriau gali dėlioti ir praktiką“* (vyras, 70 metų); *„Į siuvimo cechą darbuotojus rinkčiausi tik su stipria praktika, visai nežiūrėdama į jų diplomus. <...> komunikacijoje žinios yra pats svarbiausias dalykas, o patirtis su laiku ateina“* (moteris, 49 metai).

II.2.2. Mokymosi įtaka žmogaus gyvenimo keliui

II.2.2.1. Mokymasis ir asmeninis augimas

Kalbėdami apie buvusio mokymosi įtaką asmeniniam gyvenimui, savijautai, tyrimo dalyviai pirmiausia minėjo tokius teigiamus mokymosi aspektus kaip pasitikėjimas savimi, savivertės augimas. Pasak jų, nors tai priklauso nuo paties žmogaus, mokslas keičia žmogaus savijautą ir pasitikėjimą savo jėgomis, kuris savo ruožtu siejamas ir su žmogaus asmenine branda, tačiau, papildytas mokslu, leidžia žmogui suvokti jo tikrąsias vertybes ir poreikius. Tai, be abejonės, neatsiejama ir nuo to, kad papildomai mokantis, plečiasi akiratis, kitaip suvokiamas pasaulis – jo ribos išsiplečia, išeinama iš savo profesinio rato, pamatoma, kad pasaulyje egzistuoja daugybė pasirinkimų, darbų, domėjimosi sričių. Besimokydamas, tyrimo dalyvių nuomone, žmogus geriau pažįsta patį save, suvokia, kad jo galimybių ribos yra platesnės negu anksčiau – tuomet dingsta baimės daryti tai, kas neįprasta, imtis naujų veiklų ar hobijų.

Kaip neatsiejamą mokymosi dalį pašnekovai įvardijo tai, jog nuolat gaunant naujų žinių plečiasi žmogaus akiratis, pasaulio suvokimas, žmogus netgi įgauna liberalesnes pažiūras ir tolerancijos. Be to, ženkliai pasipildo socialinis ratas, įgaunama daugiau socialinių kontaktų, plečiasi interesų ratas.

Mokymosi poveikį asmeniniam augimui geriausiai iliustruoja šios tyrimo dalyvių mintys: „Profesinis mokslas man buvo tokia egzotika, nes aš turėjau galimybę pabendrauti su ne savo amžiaus mergaitėmis. Sužinojau, kuo jaunimas domisi dabar, kokią muziką klauso, kaip gyvena“. <...> *Įsivaizduoju, jeigu kokį doktorantą, daktarą ar kitą knygagraužį nuleistum į tokią mokymo įstaigą – tai jie sužinotų apie gyvenimą šio bei to, kaip ten žmonės dirba, ką jie veikia“* (moteris, 37 metai); „Mokslai praplėtė akiratį, susipažinau su daug žmonių. O priklausomai nuo žmonių, kurie ateina į tavo ratą – keičiasi ir tavo pažiūros, preferencijos“ (vyras, 36 metai); „Mokydamasi aš išmokau geriau suprasti žmones, ir aplinką, ir prie jos prisitaikyti“ (moteris, 45 metai); „Išsilavinimas leidžia susidaryti ratą pažįstamų, interesų“ (moteris, 41 metai).

Tyrimo dalyvavę ekspertai taip pat kalbėjo apie neformaliojo ugdymo naudas ir sėkmės atvejus. Pirmiausia jie pažymėjo susipažinimą su profesija ir savęs pažinimą, tam tikrų su asmeniniais poreikiais susijusių įgūdžių, kurie sėkmingai gali būti panaudojami asmeninėje buityje, įgijimą ar tobulinimą. Su tuo siejama dalyvavimo mokymo procese psichologinė nauda – bendravimas su bendraminčiais, kolegomis, aplinkos pakeitimas, vidinis pasitenkinimas, įtaka

asmeninio gyvenimo kokybei, naujų dalykų išbandymas ir atradimo džiaugsmas. Šių naudų pavyzdžius geriausiai atskleidžia šios ekspertų mintys: „*Ateina žmogus, kuris neturi jokio sąlyčio su medžiagos transformacijomis – su medžiu, metalu ir panašiai, jis mokosi, ir išeina laimingas, nes žino, kad esant reikalui jis galės pasidaryti suoliuką.*“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas);

„*Šiandieniniame didelio tempo gyvenime tas žmogiškas bendravimas labai naudingas yra. Kiek pamenu, suomiai yra atlikę tyrimą, kuris parodė, kad suaugę žmonės, kurie dalyvauja mokymesi, tai geriau jaučiasi ir ilgiau gyvena*“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas).

II.2.2.2. Mokymosi įtaka darbinei sferai

Tyrimo dalyviai akcentavo akivaizdžią tiesioginę mokymosi įtaką darbinėje sferoje – pirmiausia, papildomai mokantis, gilinamos žinios, įgyjami nauji įgūdžiai, papildoma kvalifikacija, tampama geresniu, gilesniu ar kaip tik universalesniu specialistu. Tai savo ruožtu suteikia platesnes galimybes kilti karjeros laiptais, uždirbti didesnę atlyginimą. Mokantis tampama geru, patikimu specialistu, turinčių svarią vertę tiek darbo rinkoje apskritai, tiek esamos darbovietės mastu. Pašnekovai nesuabsoliutina mokslo kaip baigtinio proceso naudos, o kaip tik akcentuoja, kad tai tęstinis procesas – viena vertus, mokslas „*užveda ant kelio*“, o tolesni procesai vyksta konkretaus asmens iniciatyva ir valios pastangomis, kita vertus, yra profesijų, kurios reikalauja nuolatinio tobulėjimo ir žinių atnaujinimo. Šiuos mokymosi įtakos darbui aspektus geriausiai iliustruoja tokie tyrimo dalyvių pasisakymai: „*Darbe aš geriau suprantu savo sritį, galiu geriau kontroliuoti savo darbo sistemą, sužinau daug naujo. <...> Gaudamas daugiau žinių tu gali tvirčiau laikytis savo nuomonės, ją formuluoti ir išreikšti, aiškiau gali išaiškinti situaciją savo darbuotojams, kolegoms*“ (moteris, 33 metai); „*Ūkininkas – tai labai plati profesija, tu turi išmanyti augalus, sėklas, trąšas, selekciją, gyvūnus, būti šiek tiek veterinaras, suprasti techniką, įrangą ir daug visko. Kuo daugiau mokaisi – tuo daugiau pasitiki savo jėgomis, todėl ūkis plečiasi, viskas sekasi*“ (moteris, 34 metai); „*Lipant karjeros laiptais vis pasiimdavau kokias studijas, kad geriau įsitvirtinčiau*“ (moteris, 50 metų).

Tyrimo dalyvavę ekspertai, kalbėdami apie suaugusiųjų mokymo naudas, pirmiausia jas sieja su apčiuopiamais žmogaus darbinės sferos pokyčiais – sukuriama nauju verslu, gaunamomis reikalingomis kompetencijomis (pvz., pažymėjimu, leidžiančiu vystyti naujas veiklas įmonėje), pozityviai pakitusiu pajamų lygiu, sėkmingu įsitvirtinimu naujoje profesijoje, kilimu karjeros laiptais.

II.2.2.3. Mokymasis ir ateities planai

Kalbėdami apie savo (kaip suaugusiojo!) mokymosi planus ateičiai, pašnekovai juos siejo su dviem pagrindiniais tikslais – tobulinti su darbu siejamus įgūdžius, žinias, gauti papildomų kompetencijų, ir mokytis „sau“, „sielai“, kai mokymasis tampa asmeniniu tobulėjimu ir malonumu.

Pirmuoju atveju mokymosi planai siejami su noru tapti geresniu ar universalesniu specialistu – pavyzdžiui, dirbant žemės ūkyje, papildomai kelti kvalifikaciją, susipažinti su naujovėmis, užčiuopti pasaulines tendencijas ir taikyti jas savo praktikoje. Taip pat buvo kalbama apie jaučiamas spragas kvalifikacijoje, iš kitų šalių ateinančias praktikas, kurios dar netaikomos Lietuvoje, tobulėjančią techniką, su kuria reikia išmokti dirbti ir panašiai. Nuo šių dalykų neatsiejamas noras tapti geriau apmokamu specialistu. Taip pat buvo minėti ir planai įgijus naują profesiją, su ja susieti savo gyvenimą, pakeičiant jį pakankamai kardinaliai.

Kalbėdami apie asmeninį tobulėjimą, pašnekovai dažniausiai minėjo neįgyvendintas savo svajones ar norus, siejamus su turimu hobiu, kuriuo norėtusi užsiimti profesionaliau – išmokti papildomo amato, kalbų, sodininkystės ir pan. Dažnai buvo minėta, kad mokymasis padeda žmogui likti jaunam, jaustis „neiškritusiu iš gyvenimo“, taip pat akcentuojamas noras, daug atidavus kitiems, investuoti ir į save, savo naudą ir malonumą. Šiuos ateities planus geriausiai iliustruoja tokios citatos: „*Jei išmoksiu gerai masažuoti, noriu, kad tai taptų mano gyvenimu*“ (moteris, 36 metų); „*Ūkininkaujant mokausi visada, todėl ir ketinu toliau mokytis, nes kitaip nieko nebus*“ (vyras, 70 metų); „*Mokausi tam, nes norisi kuo efektyviau vykdyti savo veiklą. <...> tada metų gale matai rezultatą buhalterijoje*“ (vyras, 35 metai); „*Aš noriu išmokti kokio nors amato, ką aš galėčiau padaryti savo rankomis ir kas galėtų mane maitinti, pavyzdžiui, siuvimas*“ (moteris, 45 metai); „*Juk žmogus tol ir gyvas, kol turi planų, svajonių. Norėčiau išmokti užsienio kalbą, išmokti šokti, sodininkystės ir apželdinimo pagrindų*“ (moteris, 69 metai); „*Kartais man akis užkliūva už <...> žemės ūkio mokyklos reklamos, kad ta mokykla ruošia suaugusiuosius apželdintojus, ir aš gana rimtai pagalvoju, jog norėčiau ten mokytis*“ (moteris, 59 metai);

II.2.3. Suaugusiųjų mokymosi motyvacija

II.2.3.1. Veiksniai, skatinantys mokytis

Tyrimo dalyviai, kalbėdami apie tai, kas **skatina suaugusius asmenis mokytis**, pirmiausia pabrėžė nuolat kintančią aplinką – mokslo, technologijų, naujienų, žinių. Anot jų, šiuolaikiniame pasaulyje kiekvienoje darbo srityje kažkas nuolat keičiasi – darbo specifika, išrandamos naujos technologijos, prietaisai, prie kurių reikia prisitaikyti ir įgyti naujų žinių bei kompetencijų, norint pilnai juos išnaudoti. Taip pat pabrėžiamas profesinis tobulėjimas, siekiant išlikti vertingu specialistu, neatsilikti nuo progresyvaus jaunimo.

Kitas aspektas, dėl kurio suaugusieji ryžtasi mokytis – pasikeitusi padėtis darbo rinkoje, kai tam tikros profesijos ar kvalifikacijos tampa nepatrauklios ar nereikalingos (mažiau reikalingos). Tuomet iškyla būtinybė persikvalifikuoti, rasti naują vietą darbo rinkoje. Su šiuo aspektu susijęs ir darbo praradimas, noras įgyti perspektyvesnę, neretai ir pelningesnę profesiją ar tiesiog noras pakeisti nemėgstamą darbą į kitą užsiėmimą – kitaip tariant, pokyčių darbiname gyvenime troškimas.

Pašnekovai ganėtinai dažnai akcentavo ir asmenines žmogaus savybes – nuolatinį smalsumą, žingeidumą, norą sužinoti kažką naujo, „*neužsisėdėti*“, tobulėti, praplėsti savo socialinio burbulo ribas. Taip pat buvo minimas pokyčių plačiaja prasme troškimas, kai norisi keisti gyvenimą, imtis kažko, ko niekada nedarei, galbūt hobi paversti pragyvenimo šaltiniu. Šis noras tobulėti asmeniškai labiau siejamas ne su profesiniais pokyčiais, nukreiptais į karjeros galimybes, bet su asmens tobulėjimu, dvasiniu augimu, noru „*investuoti į save*“.

Įdomus aspektas, išsakytas dalies tyrimo pašnekovų, siejamas su „*mada mokytis*“ – anot jų, šiuolaikiniame pasaulyje atrodai keistas, „*užstrigęs*“, jei nesimokai, netobulėji profesine prasme, neužsiimi savišvieta.

Tiek tyrimo pašnekovai – besimokantys suaugusieji, tiek ekspertai nurodė, jog pastaruosius keletą metų pastebimas ryškus suaugusiųjų mokymosi motyvatorius – noras išmokti kažką padaryti savo rankomis, jausti patį darbą, įgyti „*žemišką*“ profesiją. Kaip tokios veiklos pavyzdžiai minėtos kulinarijos, manikiūro, medžio apdirbimo, aplinkos apželdinimo profesijos.

Tyrimo dalyvių aptartus suaugusiųjų mokymosi veiksnius geriausiai iliustruoja šios citatos: „*Noras tobulėti, neatsilikti esamoj situacijoje nuo dabartinio jaunimo; darbo sąlygos, kurios reikalauja tobulėti*“ (moteris, 33 metai); „*Pinigai, atlyginimas, kurį ateityje uždirbs žmogus. Žmogus mokosi profesijos dėl ateities, dėl savo ateities*“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas); „*Profesinės*

srities keitimas, nes supranti, kad esi ne visai savo rogėse, tada bandai ieškoti, randi ir keitiesi mokydamasis. Kaip ir priverčia aplinkybės – netekus darbo ir supranti, kad toje pačioje srityje nebegalėsi būti ir skubi susirasti kitą sritį, arba tau pasiūlo darbą – ir todėl imiesi persikvalifikuoti“ (moteris, 45 metai); *„Jautiesi užpelkėjęs ir imiesi mokytis, nes yra vidinis poreikis“* (moteris, 36 metai); *„Noras tobulėt, noras daugiau uždirbt ir neužmigt savo darbe“* (moteris, 38 metai); *„Gal tas ir paskatina, kad tu ten visą gyvenimą sėdėjai, knygas graužei ir supratai, kad tu nieko nemoki savo rankytėmis“* (moteris, 37 metai); *„Yra kur įstoja moterys mokytis specialybės, negalvodamos, kad jos kažkur dirbs. Tiesiog sau, pvz., kad galėtų kažką sau pasisiūti“* (suaugusiųjų mokymo centro vadovas).

II.2.3.2. Kliūtys suaugusiųjų mokymuisi

Aptardami aspektus, kas skatina suaugusiuosius mokytis, tyrimo pašnekovai natūraliai nurodė ir kliūtis, trukdančias pasiryžti mokytis.

Dažnai pašnekovai kaip kliūtį mokymuisi nurodė pačių suaugusiųjų **asmenines savybes** – baimę, stresą, nepasitikėjimą savo jėgomis, kartais, tingėjimą. Atskirai buvo išskiriamas nenoras mokytis – *„užsisėdėjimas“* savo patogiame pasaulyje, įsivaizdavimas, kad prieš kurį laiką įgytos kompetencijos yra vis dar pakankamos, nenoras keisti savo iš esmės tenkinančią situaciją.

Kaip kliūtis mokymuisi buvo nurodomos ir objektyvios su mokymusi susijusios priežastys – **per ilga mokymosi trukmė** bei **per didelė mokymosi kaina**. Taip pat dažnai buvo minimas laiko trūkumas, baimė nesuderinti mokslų su turimu darbu bei šeimyniniu gyvenimu.

Geriausiai tyrimo dalyvių nuomonę apie kliūtis suaugusiųjų mokymuisi iliustruoja šie pasisakymai: *„Tie, kurie nesimoko, pasakysiu tiesiai šviesiai – gal yra apkiautę. <...> O gal jiems atrodo, kad jie jau puikiai viską išmano, kad jau viską jie matę, ranką „atmušę“* (moteris, 37 metai); *„Suaugusieji jau tvirtina, kad jie yra per seni mokytis, jie bijo“* (suaugusiųjų mokymo centro vadovas); *„Bet čia labai priklauso nuo asmenybės – vieni trokšta pokyčių, o kitiems gerai taip, kaip yra“* (moteris, 36 metai); *„O visus kitus stabdo baimė – kai prieš daug metų baigi aukštąjį ar profesinę mokyklą, tai baimė, nežinomybė, dėl būsimų žinių bagažo, ir naujų technologijų baimė“* (moteris, 33 metai); *„Vieni ar du metai mokslų – tai yra per ilgai. Koncentruotas, gerai organizuotas, stipraus turinio programos – būtu stiprūs veiksniai“* (vyras, 48 metai); *„Tai finansai – dauguma mokymų yra mokami, žmonės paprastai neturi tiek pinigų, gaili, arba mano, kad tie pinigai bus išmesti į balą <...> tarsi kažkokia šeimos ar net giminės tradicija – geriau jiems sėdėti prie televizoriaus, ir viskas“* (suaugusiųjų mokymo centro vadovas); *„Aš mielai pasimokyčiau*

programavimo, jeigu būtų finansavimas“ (vyras, 48 metai); „Jeigu kas pasakytų, kad galiu mokytis neakivaizdžiai arba vakarais nemokamai – būtinai mokyčiausi“ (moteris, 41 metai).

II.2.3.3. Paskatos galinčios didinti suaugusiųjų motyvaciją mokytis

Kalbėdami apie tai, kas galėtų teigiamai paveikti suaugusiųjų motyvaciją mokytis, tyrimo dalyviai išskyrė keletą tokių aspektų:

- suaugusiųjų mokymosi patrauklumą pirmiausia padėtų padidinti pačių **mokymų kokybė** – profesionaliai paruoštas mokymų turinys, patraukli jų forma ir nauda juos baigus, taip pat stiprūs mokytojai – profesionalai, pasižymintys aukšta kvalifikacija, patraukli mokymosi forma ir priemonės ir pan.

- mokymo patrauklumą iš esmės pagerintų jų **prieinamumas**. Tyrimo dalyviai jau išsakė nuomonę, jog papildomą mokymąsi yra pakankamai sudėtinga derinti su darbine veikla bei asmeniniu gyvenimu, tad ir čia jie minėjo, kad mokymai turėtų tapti labiau prieinami didesnei daliai suaugusių žmonių – pavyzdžiui, organizuojami po darbo, vakarais ar savaitgaliais, pasitelkiant per Covid-19 pandemiją išpopuliarėjusį nuotolinį mokymą.

- su prieinamumu susijusi ir mokymosi **kaina**. Pašnekovų nuomone, čia galėtų įsitraukti valstybė, kompensuodama ar dalinai apmokėdama mokymąsi, imdamasi finansinių paskatinimų, mokestinių lengvatų.

- su suaugusiųjų mokymo prieinamumo didinimu susijęs labai svarbus aspektas, liečiantis **darbdavius**. Tyrime dalyvavę ekspertai teigė, jog pastangos turi būti dedamos valstybės lygiu, tiesiogiai įtraukiant būsimus darbdavius į būsimo darbuotojo motyvavimo procesą. Kiti ekspertai minėjo, jog reikalingos valstybės pastangos formalizuojant santykius su darbdaviu suaugusiojo mokymosi atveju – įpareigojimas išleisti į studijas, įstatyminiu būdu suteikiama galimybė išdirbus tam tikrą laiko tarpą įmonėje įgauti tam tikrą skaičių laisvų dienų, kurias tikslingai būtų galima panaudoti būtent mokymuisi, neatsiprašinėjant iš darbo ir neatidirbinėjant už jame nebūtas valandas. Be to, buvo užsiminta, kad reikėtų keisti nemokamų perkvalifikavimų – valstybės finansuojamų, galimų įgyti profesijų - skaičių, ryšium su greitai besikeičiančia darbo rinka, kintančių kvalifikacijų aktualumu ir poreikiu. Tyrimo pašnekovai – esami ar buvę besimokantieji – taip pat išsakė požiūrį, kad būtina keisti darbdavių požiūrį į besimokantį darbuotoją, didinti darbdavių įsitraukimą skatinant remti darbuotojo mokymąsi, taip išlaikant jį įmonėje.

- fragmentiškai tyrimo dalyvių buvo minėtas pačio **profesinio mokymo prestižo didinimas**, siekiant išvengti „antrarūšio mokymo“ etiketės. Taip pat buvo pasiūlymų didinti suaugusiųjų mokymo specialistų bendravimo su mokiniais įgūdžius, skiriant kiekvienam mokiniui bei jo poreikiams individualų dėmesį, kartu ieškant jam tinkamiausios profesijos ar netgi darbo vietos.

- apie suaugusiųjų mokymus, tyrimo dalyvių nuomone, turėtų būti **informuojama** plačiau negu tai daroma dabar.

Tyrimo dalyvių nuomonę apie įsitraukimo į suaugusiųjų mokymą veiksnius galima iliustruoti šiomis citatomis: „*Tiems, kurie dirbantys, kad jiems būtų sudarytos kuo geresnės, lankstesnės sąlygos, kad jie turėtų kada mokytis. Kad geriau būtų galima suderinti su darbu*“ (moteris, 33 metai); „*Gal galėtų skirti besimokantiems stipendijas, transportą apmokėti, skirti didesnę finansavimą*“ (moteris, 43 metai); „*Didžiausias mokslo minusas yra tai, kad jis yra mokamas. Mokestis už mokslą labai stipriai užkrauna papildomais, nieko gero jaunam žmogui neduodančiais, įsipareigojimais. <...> Bet didžiausias jauniems žmonėms minusas – už mokslą mokamas mokestis, kurį patys jauni žmonės privalo prasimanyti. Ir man pačiam tai teko patirti ir žinau, kad tai labai sunku, vargina ir skaudu*“ (vyras, 36 metai); „*Didinti prieinamumą tiek fizinį prie mokymo įstaigų, pvz., finansuojant transportą, tiek prieinamumą finansinį, kad žmonėms būtų apmokama didžioji dalis mokymo. Dalį mokesčio kaip motyvacinę ir pritraukiančią priemonę reikėtų palikti, numatant, kad moka pats besimokantysis*“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas); „*Net man, dirbančiai valstybinėje įstaigoje, nėra taip jau paprasta dirbant mokytis. Tu turi derintis, tu turi atidirbinėti. Jei darbe būtų tokia nuostata, kad yra leidžiama žmonėms mokytis – tai tuomet būtų kitaip*“ (moteris, 49 metai); „*Juk ne visi domisi, ne visi žino, kad tai yra lengva, prieinama ir galima*“ (moteris, 37 metai); „*Profesinis mokymas visuomenės supratime turi atvirsti iš antrarūšio į normalų, įprastą. Tačiau kita vertus, jis nebebus antrarūšiu tuomet, kai jis žmonėms duos naudą. Ir visa tai skatintų ir dabar jau skatina tas, technologinės pramonės vystymasis. Nors ne tik pramonės, bet visų sričių vystymasis, kai tampa akivaizdu, kad negali gauti kokio nors darbo, kai tu jo nemoki*“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas).

II.2.3.4. Neigiami mokymosi aspektai

Kalbėdami apie neigiamas mokymosi pasekmes, tyrimo dalyviai vieningai teigė, kad iš principo tokių nėra, kadangi mokymasis iš principo yra naudingas. Visgi, gilinantis į šią temą, išryškėjo mokymosi poreikių atitikimo aspektas. Pašnekovų nuomone, mokymasis nėra naudingas ar netgi turi žalingų pasekmių tuomet, kada jis pasirenkamas neįsigilinant į asmens norus ir poreikius – mokomasi tik „*dėl popieriaus*“, pasirenkama ne tai, ko žmogus nori pats ar kam yra tinkamas, o pasiduodama aplinkinių įtakai ar spaudimui, mokomasi ne to, ką norėtų daryti ar tiesiog užsinorima „*keisti gyvenimą vardan keitimo*“: „*Mokymasis gali būti žalingas tuomet, kai mokaisi ne tai, ko tu nori, arba ne tai, kam tu tinki*“ (moteris, 50 metų).

Tyrimo dalyvių nuomone, derėtų pradžioje skirti laiko „*susipažinimui su savimi*“, išsigryninant savo gebėjimus, norus ir poreikius, suvokiant, prie ko linksta širdis. Taip pat ryški nuomonė, kad dera pasidomėti būsimų studijų kokybe – pradėdant nuo to, kiek būsima profesija yra paklausy rinkoje, kiek suteikiama konkrečių profesinių žinių, baigiant tuo, ar pasirinkta mokymo įstaiga yra patikima, ruošianti kvalifikuotus, profesionalius specialistus.

Fragmentiškai buvo minėti darbo ir mokymosi derinimo trūkumai – laiko stoka, nuolatinis skubėjimas, pervargimas, stresas: „*Suaugusiems mokytis verta, tik ar laiko gali surasti. Nebent tie mokymai būtų trumpesni, konkretesni, tada galima*“ (vyras, 55 metai); „*Mokantis nieko neigiamo negali būti. Nebent – negalėjimas suderinti darbo ir mokslo*“ (moteris, 38 metai).

II.2.4. Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo sistemos vertinimas

II.2.4.1. Mokymosi institucijos

Tyrimo dalyviai šiandienines suaugusiųjų mokymo institucijas vertino gana nevienareikšmiškai. Viena vertus, pabrėžiami šių įstaigų privalumai, tokie kaip stiprus profesinis parengimas, darbo rinkos lūkesčių atliepimas, tačiau iškart atsiranda teigiančių, jog kaip tik šiandieninės institucijos tinkamai žmogaus neparuošia – dalies respondentų teigimu, vyrauja aplaidus požiūris, mažai dėmesio skiriama naujausioms technologijoms, taikomas pernelyg teorinis mokymas su per mažai praktikos. Be to, fragmentiškai buvo minėta, kad institucijos renkasi sau „*patogias*“ profesijas – tas, kurios atneša daugiausiai pinigų ar yra „*madingos*“, „*ant bangos*“, ir pritraukia daugiausiai besimokančiųjų.

Ekspertai minėjo, jog dabartiniam suaugusiųjų švietimui trūksta pastovumo iš valstybės pusės bei glaudesnio bendradarbiavimo su verslo institucijomis: „Gal būt aiški valstybės žinia ir užtikrinamas priemonių pastovumas, nes dabar keičiantis valdžiai, keičiasi ir strategijos, jų priemonės, nėra to pastovumo ir aiškaus nekintamumo. Viena valdžia šioje srityje imasi daugiau žygių, kita valdžia į šią sritį žiūri visiškai formaliai ir suaugusiųjų mokymas lieka švietimo šone. Patrauklumas didėtų, jeigu nuosekliai ir aiškiai būtų siunčiama žinia visuomenei, kad suaugę žmonės turės galimybę mokytis ir, kad valstybė šitą remia ir, kad tai svarbu“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas); „Dar galima būtų svarstyti variantą kaip profesinių mokyklų maksimalaus priartinimo prie biznio. Kad nebūtų taip jog darbdavys šaukia, jog jūs blogai paruošiat, o jis pats nieko nebedaro, o mokyklai reikia juk irgi gyventi ir, kai nebėra motyvuotų ir norinčių, tuomet užsisuka imitacijos ratas. Imitacijos ratas, kuomet Užimtumo tarnyba imituoja veiklą siųsdama žmones mokytis, nors aiškiai žino, kad tie žmonės nėra motyvuoti tai daryti ir iš to nieko neišeis, o mokykla, matydama, kad iš atėjusio tikrai nieko nepadarys, nes žmogus nenori mokytis, bet juk reikia imituoti tą mokymo veiklą, reikia jai kažkaip išgyventi. Šitoks ratas neužsisuktų, arba būtų jis sumažintas, jeigu mokyklos būtų kiek įmanoma arčiau biznio, kad mokyklos judėtų su verslu ranka rankon. Tas buvo daroma anksčiau, juk verslas dalyvauja ir mokyklų valdyje, bet kažkaip reikia dar ir dar sykį peržiūrėti, kad tas mokyklų ir verslo santykis būtų maksimaliai glaudus“ (suaugusiųjų mokymo centro vadovas).

II.2.4.2. Informacijos apie suaugusiųjų mokymąsi sklaida

Kalbėdami apie tai, ar pakanka informacijos apie suaugusiųjų mokymosi galimybes, tyrimo dalyviai beveik vieningai sutarė, jog turint motyvacijos ir noro, šią informaciją surasti tikrai galima – pavyzdžiui, Užimtumo tarnybos ar Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tinklapiuose, per paieškos sistemas internete ar kliaujantis iš lūpų į lūpas perduodamomis rekomendacijomis. Visgi vyrauja nuomonė, jog motyvuotų mokytis suaugusių žmonių dedamų asmeninių pastangų nepakanka.

Pašnekovų teigimu, viešojoje erdvėje stinga socialinės reklamos apie suaugusiųjų mokymosi galimybes, kas savo ruožtu ne tik elementariai skleistų informaciją, tačiau ir galėtų turėti motyvacinį faktorių: „Yra tokių, kurie sėdi ant sofutės ir nežino, kad jie norėdami galėtų eiti ir įgyti naują profesiją; žmonės patys nesugalvoja, kaip galėtų rasti išeitį – o reklama apie suaugusiųjų mokymąsi ir jo perspektyvas labai išjudintų rinką, suaktyvintų, sukeltų norą suaugusiems pradėti domėtis, rinktis, planuoti ir kurti savo gyvenimą su nauja pradžia“ (moteris, 69 metai); „Per

televiziją pamačiusi su Pauliukaičiu reklamą apie bibliotekas ir kompiuterinio raštingumo mokymą – aš plojau namie atsistojus“ (moteris, 33 metai).

Tyrimo dalyviai taip pat išsakė nuomonę, kad daugiausia informacijos turbūt yra orientuota į praradusius darbą žmones, o būtent suaugusiems bendrai informacija nėra skleidžiama: „*Manau, kad informacijos suaugusiems, brandiems žmonėms trūksta, o tokiems kaip aš, senjorams – visai nematau“ (vyras, 70 metų).*

Tyrimo dalyvių nuomone, suaugusiųjų mokymo reklama turėtų būti talpinama įvairiose komunikacijos priemonėse, tačiau svarbiausia – internete, pagrindiniuose portaluose ir panašiai, o patogiausia apibendrintą informaciją apie suaugusiųjų mokymą būtų rasti viename tinklapyje: „*Turėtų būti daugiau informacijos nacionalinėje televizijoje, radijuje, spaudoje apie galimybes suaugusiems mokytis“ (moteris, 43 metai); „Gal yra reikalingas tinklapis, pvz. suaugusiųjų mokymai.lt“ (moteris, 45 metai).*

II.2.4.3. Suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo situacijos pokyčiai

Daugumos pašnekovų nuomone, suaugusiųjų mokymo situacija Lietuvoje tolydžio gerėja, ir tokį vertinimą nulemia keli dalykai. Visų pirma, gerėja pati mokyklų techninė bazė, infrastruktūra, įranga. Antra, daugėja žmonių, kurie mokosi, kelia kvalifikaciją ar persikvalifikuoja, bei didėja pasirinkimas, ką galima mokytis (įvairių sričių kursų, mokymų, programų) ir koku būdu (nuotoliniai kursai).

Profesinės mokyklos taip pat labai prisitaiko prie situacijos ir imasi pakankamai individualizuoto mokymo, taip atliepdamos individualius suaugusiųjų mokymo poreikius. Daugėja iš europinių lėšų finansuojamų projektų, kur žmonės gali nemokamai dalyvauti įvairiose veiklose.

Buvo minimas ir didėjantis pačių suaugusiųjų bei visuomenės sąmoningumo lygis. Anot tyrimo dalyvių, didėja bendras žmonių sąmoningumas, keičiasi pati visuomenė, kuri ne tik akcentuoja darbą kaip tokį, bet ir pradeda norėti gerai jaustis darbe. Visuomenės mentalitetas krypsta atvirumo naujoms patirtims ir galimybėms link, keičiasi samprata, kad visą gyvenimą reikia dirbti viename darbe, pasidaro toleruojamos ir skatintinos pokyčių, ieškojimų, asmeninio tobulėjimo praktikos.

Pozityvią nuomonę geriausiai iliustruoja šios citatos: „*Mano profesinė mokykla turi didžiulę praktinę bazę, ji gali suteikti išskirtines praktikos galimybes mokiniams“ (moteris, 38 metai); „Nemažai mano pažįstamų bando kažką tai atsinaujinti, kažką persikvalifikuoja“ (vyras, 35 metai); „Keičiasi kartos, ir naujieji brandūs suaugusieji nebėra tokie stagnatoriai, kaip kad*

nueinanti suaugusiųjų karta, kurie turėjo visą gyvenimą tiktai vieną darbą, ir būdavo didžiulės baimės kažkur į šoną pažiūrėti. Suaugusiųjų vidinė motyvacija yra stipresnė“ (moteris, 45 metai); *„Keičiasi pati visuomenė, ji pradeda galvoti, net ik iš ko gyventi, bet ir kaip jaustis. Atsisukama į amatus, formuojami įgūdžiai.<...> Ir kuomet įgytos kompetencijos tampa įgūdžiu, tuomet žmogus labai pasikelia savo savivertę, papildo jo asmenybę, jis jaučiasi geriau, jis nebijo eiti kažkur kažko naujo daryti“* (suaugusiųjų mokymo centro vadovas).

Tyrimo dalyviai išsakė ir keletą pastabų suaugusiųjų švietimo situacijos atžvilgiu. Pagrindinis priekaištas dabar organizuojamam suaugusiųjų mokymui – nesugebėjimas suvokti, jog net esant didėjantiems suaugusiųjų srautams, profesinių mokyklų programos bei mokymo principai ir metodikos lieka labiau pritaikyti jaunimui, ateinančiam įgyti ir profesijos, ir bendrųjų kompetencijų. Buvo minima, kad šių mokyklų specialistai nėra pasirengę dirbti su suaugusiais žmonėmis, ir akcentuojamas „*priblėsusio*“ Trečiojo amžiaus universiteto pavyzdys, kurio veikla išsivėpė būtent dėl negebėjimo adaptuoti veiklos senjorų poreikiams.

Fragmentiškai buvo minėta, jog suaugusiųjų švietimas atsidūręs prastoje padėtyje dėl moksleivių profiliavimo, kuomet neteisingai pasirinkus dar vidurinėje mokykloje, ganėtinai stipriai apribojamas ateities mokymosi galimybių pasirinkimas. Suaugusiųjų mokymosi situacijos kritiką geriausiai iliustruoja šie tyrimo dalyvių pasisakymai: *„Manau, kad Lietuvoje po 40 metų žmogus švietimo laikomas mirusiu tiek įdarbinimo perspektyvoje, tiek mokslo perspektyvoje, tiek dėstytojų požiūriu, nes jie sunkiai suaugusiųjų žmones priima“* (moteris, 33 metai); *„Kadangi profesinės mokyklos tik paskutiniu metu vis daugiau moko suaugusiųjų, tačiau jų programos ir mokymo principai labai nedaug nutolo nuo tų, kai šiose mokyklose mokydavosi vien tik jaunimas. Todėl į šias mokyklas atėję suaugusieji pasigenda didesnės dalies praktinių įgūdžių“* (moteris, 37 metai); *„Kol kas labai matomas Trečiojo amžiaus universitetas, bet jis priblėso, nes paslaugų teikėjai neadaptavo senjorams ir jų poreikiams. Buvo palikta viskas taip kaip įprastiems studentams. Nebuvo pritaikytas tai amžiaus grupei“* (moteris, 50 metų).

II.3. APIBENDRINIMAI / IŠVADOS

1. Palankią aplinką mokymuisi pirmiausia kuria tėvai – aktyviai domėdamiesi vaikų pasiekimais, nurodydami išsimokslinimo reikšmę ateičiai, ar pasyviai būdami autoritetu savo vaikams. Taip pat akcentuojamas pozityvus mokytojų, artimos bendraamžių, nusiteikusių palankiai mokslo atžvilgiu, aplinkos, asmeninių charakterio savybių bei noro mokytis vaidmuo.
2. Mokymosi patirtis iš esmės vertinama kaip palanki, nesuabsoliutinant individualių nedidelio masto sunkumų mokantis konkretų dalyką. Suaugusiųjų mokymosi procese kaip sėkmės veiksniai, suteikę daugiausiai pagalbos, vėlgi minimi tėvai, taip pat asmeninės savybės, įgyta patirtis ir profesinė kompetencija, empatiški ir palaikantys dėstytojai. Kaip didžiausi trukdžiai išskiriami laiko trūkumas, neigiamas darbdavių nusistatymas, moterys dažniau akcentavo joms tenkantį darbo, mokslo ir vaikų priežiūros derinimą.
3. Suaugusiųjų mokymosi derinimui su šeimyninėms ir/ ar darbinėmis aplinkybėmis aktualus aspektas yra lytis – tyrimo dalyvės moterys teigė, derindamos šias aplinkybes tarpusavyje, patyrusios sunkumų, ir neaišku, ar būtų pavykę mokytis be pagalbos, tuo tarpu vyrai dažniau teigė sunkumų nepatyrę.
4. Suaugusiųjų mokymasis vertinamas kaip iš esmės pozityvus, naudingas, darantis teigiamą įtaką tiek asmeniniam augimui (didėja savivertė, pasitikėjimas savimi, plečiasi pasaulėžiūra, socializacija, įgaunamos aukštesnės socialinės rolės), tiek profesiniam gyvenimui (didėja profesinė kompetencija, platesnės karjeros galimybės, auga darbuotojo vertė, didesnis atlyginimas).
5. Mokymosi planai ateičiai siejami su dviem pagrindiniais tikslais – tobulinti su darbu siejamus įgūdžius, žinias, gauti papildomų kompetencijų, ir mokytis „sau“, „sielai“, kai mokymasis tampa asmeniniu tobulėjimu ir malonumu.

6. Pagrindiniai veiksniai, skatinantys įsijungti į suaugusiųjų mokymąsi – nuolat kintanti aplinka pasaulyje, darbo rinkoje, atsirandančios naujovės visose srityse, kas lemia poreikį mokytis. Akcentuojamos asmeninės žmogaus savybės (žingeidumas, noras „*neužsisėdėti*“), pokyčių troškimas, taip pat minima ir „*mada*“ nuolat mokytis ir tobulėti, noras išmokti padaryti kažką savo rankomis.
7. Asmeninės žmogaus savybės (baimė, neryžtingumas, tingumas), nenoras keisti iš esmės tenkinančią padėtį, per ilga mokymosi trukmė bei per didelė kaina už mokslą – pagrindiniai trukdžiai, ribojantys žmogaus patekimą į suaugusiųjų švietimo sistemą.
8. Kaip veiksniai, galintys daryti pozityvią įtaką suaugusiųjų mokymuisi, dažniausiai buvo išskirti mokymosi kokybė, mokslo prieinamumas, įperkamumas, darbdavių požiūrio keitimas, didesnė informacijos sklaida, valstybės finansinės paskatos (stipendijos, dalinis mokslo finansavimas, lengvatinės paskolos, mokestinės lengvatos besimokantiems).
9. Šiandieninės suaugusiųjų mokymo institucijos vertinamos nevienareikšmiškai, dalies tyrimo dalyvių pozityviau, dalies – negatyviau.
10. Informacijos apie suaugusiųjų mokymosi galimybes sklaida vertinama labiau negatyviai – nors esant motyvacijai, žmogus gali sau rūpimą informaciją susirasti internete naudodamasis paieškos sistemomis, pasigendama kryptingo suaugusiųjų mokymosi viešinimo, socialinių reklamų, taip informuojant apie mokymosi galimybes bei aktualizuojant suaugusiųjų poreikį mokytis.
11. Suaugusiųjų švietimo ir tęstinio profesinio mokymo situacija Lietuvoje vertinama kaip tolydžio gerėjanti – gerėja mokyklų aprūpinimas bei infrastruktūra, daugėja besimokančių suaugusiųjų, didėja profesijų, kursų, mokymų pasirinkimas, didėja visuomenės supratingumas. Kaip negatyvus aspektas išskiriamas negebėjimas adaptuoti egzistuojančią profesinio mokymo sistemą (programas, mokymo principus, mokytojų kompetencijas) konkrečiai suaugusiųjų poreikiams.

I PRIEDAS. RENKANT SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI POREIKIŲ KIEKYBINIUS DUOMENIS NAUDOTI (INTERVIU) KLAUSIMAI

1. Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės

1. Taip
2. Ne

PASTABA: Mokymasis šio tyrimo kontekste apima: mokymąsi tobulinant savo profesinę kvalifikaciją kursuose, seminaruose, praktikose, neformalių kursų lankymą (kompiuterinio raštingumo, užsienio kalbų, meninių ir pan), mokymąsi interneto kursuose, priemonėse, kryptingą savarankišką mokymąsi, mokymąsi po pertraukos bendrojo lavinimo, profesinėse, aukštosiose mokyklose.

2. Jeigu per paskutinius metus ko nors mokėtės, pažymėkite visus tinkamus atsakymų variantus apie mokymosi formas:

1. Profesinės kvalifikacijos tobulinimas kursuose, seminaruose, praktikose, konferencijose ir kt.
2. Užsienio kalbų / kompiuterinio raštingumo/ meniniai / finansinio raštingumo / kiti kursai
3. Mokymasis interneto kursuose ir mokymo priemonėse
4. Kryptingas savarankiškas mokymasis (pavyzdžiui, sveikatingumas, kalbos, vairavimas ir pan.)
5. Mokymasis po pertraukos bendrojo lavinimo ar profesinėse ar aukštosiose mokyklose
6. Kita (parašykite)_____

3. Kokie motyvai, priežastys Jus paskatino mokytis (jei mokėtės per paskutinius metus)? pažymėkite visus tinkamus atsakymų variantus:

1. Nuolat augantys reikalavimai mano darbo vietai
2. Mokantis tobulėju, plečiu akiratį, galiu geriau save išreikšti
3. Siekiu naujų žinių ir įgūdžių, kad galėčiau gauti geresnį darbą
4. Mokantis galiu pabendrauti su kitais žmonėmis
5. Mokyti skatina darbdavys
6. Gaunu reikalingas žinias ir įgūdžius asmeniniame, kasdieniame gyvenime (pvz. užsienio kalbos, darbas kompiuteriu ir pan.)
7. Iš įpročio, man patinka ko nors mokytis
8. Dabar visi mokosi, tad mokausi ir aš

9. Kita (parašykite)_____

4. Ar Jūs norite mokytis?

1. Taip, be abejonės
2. Greičiau taip, nei ne
3. Greičiau ne, nei taip
4. Tikrai ne

5. Jeigu per paskutinius metus nesimokėte, tai kodėl? pažymėkite visus tinkamus atsakymų variantus.

1. Viską, ko reikia, jau moku
2. Manau, kad mokytis man jau per vėlu
3. Manau, kad savo laiku jau atsimokiau
4. Pritrūko lėšų
5. Mokymąsi sunku suderinti su darbu, šeima, trūksta laiko
6. Arti nėra kur mokytis, trūksta norimų mokytis programų
7. Nežinau, kur mokytis
8. Nežinau, ko mokytis
9. Per sudėtingos mokymo programos
10. Nelabai moku (nemoku) naudotis mokymuisi reikalingu kompiuteriu
11. Prisimenu mokyklos laikus, tai net pagalvoti apie joki mokymąsi nenoriu
12. Kita (parašykite)_____

6. Kokių dalykų norėtumėte mokytis artimiausiais metais?

1. Nenoriu mokytis jokių dalykų (toliau neatsakinėti)
2. Profesinių įgūdžių tobulinimo dabartiniame darbe
3. Naujos profesijos dalykų
4. Užsienio kalbos (parašykite, kokios)_____
5. Pradinio kompiuterinio raštingumo
6. Naujų kompiuterinio raštingumo kompetencijų
7. Verslo organizavimo
8. Teisės pagrindų kasdieniame gyvenime

9. Finansinio raštingumo kasdieniame gyvenime
10. Psichologijos
11. Sveikatingumo dalykų
12. Meninių dalykų
13. Valstybinės kalbos
14. Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų
15. Kita (parašykite)_____

7. Lietuvoje galvojama diegti suaugusiųjų mokymosi čekių sistemą, kuomet atsirastų galimybė gauti tam tikrą sumą pinigų ir savo nuožiūra juos išleisti tiesiogiai mokymosi tikslais? Ar Jus domintų tokia galimybė?

1. Taip
2. Taip, jeigu pinigų suma būtų apčiuopiama ir pakankama
3. Ne
4. Nežinau, abejoju

8. Jeigu suaugusiųjų mokymosi čekių sistema Jus asmeniškai domintų, kokia mokymuisi skiriama lėšų suma per metus Jums atrodo prasminga ir naudinga, kad tokia galimybe imtumėte naudotis?

1. Bet kokia, kad ir pati mažiausia iki 50 eur.
2. 50 – 100 eur
3. 100 – 150 eur.
4. 150 – 200 eur
5. 200 ir daugiau eurų